

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: *Hollandsche kolonisatie in Suriname, door Dr. Th. Lens. — Immigratie van Nederlanders naar Suriname, door C. L. Tomson. — De Verzamelingen van het Koloniaal Instituut. Een nieuwe galerij geopend. — De opkomst onze West-Ind. gebiedsdeelen, in het bijzonder van Curaçao. — Onvergefelijke nonchalance. De heer Tillema en de wetenschap gedupeerd. — Een redres. — Van Week tot Week. — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Indische Bladen: I. Uit de Europeesche Pers. II. Uit de Inheemsche en Mal.-Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Jaarverslagen der Afdelingen: 's-Gravenhage. — Mededeelingen: I. Van het Dag. Bestuur, II. Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat 20 tot 27 Maart.*

Hollandsche kolonisatie in Suriname, door Dr. TH. LENS.

In een lezing den 14en Maart l.l. voor de W.-Indische Afdeling van het Indisch Genootschap gehouden, heb ik opnieuw de redenen uiteengezet, waarom Suriname zulk een mooi kolonisatiegebied is voor onze landbouwers.

Uit de gedachtenwisseling die na de lezing volgde, heb ik opgemaakt, dat de bezwaren die men hier te lande steeds tegen den veldarbeid van blanken in de tropen opwierp, geen gewicht meer in de schaal der tegenstanders van Hollandsche immigratie in Suriname leggen, doch dat men in intellectuele kringen ook hier te lande begint in te zien dat Suriname met zijn gematigd klimaat voor veldarbeid van blanken een geschikt terrein is.

Om in Suriname immigratie van vreemde rassen van lage ontwikkeling en beschaving te doen slagen, is het noodig door te gaan met assaineeren, waarmee men naar aanwijzing van prof. Flu en onder leiding van Dr. Lampe reeds begonnen is.

Hollandsche immigranten behoeven echter niet te wachten op die assaineering, daar zij, bij gemakkelijk vol te houden isolatie op hun nederzettingen, zelf maatregelen nemen kunnen die hen tegen tropenziekten beschermen.

De reden van het verval der kolonie is te zoeken in het gebrek aan arbeidskrachten om het land te exploiteeren. Deze arbeidskrachten werden na den slaaventijd te duur, door het hoge ziekte- en sterftecijfer.

De maatregelen, door beide genoemde medici ingesteld, zullen zonder groote kosten tot succes leiden, mits de regeering met gestrengheid op het handhaven dier maatregelen toeziet. Het succes der Amerikanen bij het assaineeren van den Ithmus dankten zij niet alleen aan de kostbare technische maatregelen die zij konden nemen, doch mede aan de gestrengheid waarmee ze toezicht hielden op de uitvoering hunner draconisch opgestelde sanitaire voorschriften. Steeds was er in Suriname een te slap bestuur.

De bevolking van Suriname, boschnegers en Indianen niet meegerekend, bestaat uit 55.000 Aziaten en 65.000 creolen, waarbij de weinige Europeanen meegeteld zijn.

Den census als maatstaf voor welvaart, ontwikkeling en werkkraft der bevolking raadplegend, blijkt dat er in Suriname slechts 8% van de geheele bevolking in staat is den laagsten aanslag in de belasting van een inkomen van f 500 's jaars, te betalen. Van die 8% hebben slechts 6% een inkomen van f 1000 of meer.

Voor die weinige menschen die aan de productiviteit van het land door eenig initiatief of werkkraft bijdragen, men bedenke daarbij nog dat de salarische ambtenaren in de belastingsklasse van f 1000 vallen, getroost zich de Staat de uitgaaf der miljoenen subsidies.

Een vraag, die zich bij het zien dezer cijfers aan ieder opdringt, is deze: Te wiens behoefte verlooft de staat zich zulke subsidies en te wiens behoefte wil men Suriname vooruithelpen? Is dit ten behoeve der schaarsche bevolking? Is het ten

behoefte van het Nederlandsche volk? Of is het ten behoeve van ons volk en de kolonie samen?

Het is mijn overtuiging en die van velen met mij, dat door immigratie van Javanen noch de kolonie, noch ons volk gebaat is, *misschien* een kleine groep van kapitalisten.

De weinige ondernemingen die met Javanen werken, moeten in de gelegenheid gesteld worden hun bedrijf staande te houden. Moeten daarvoor echter weer Javanen onder poenale sanctie worden aangevoerd en kunnen deze ondernemingen hun werkkraften niet uit de reeds aanwezige Aziatische bevolking requireeren, dan bewijst dit dat de Javaansche immigratie nooit aan het doel, dat de Ondernemersraad zich voorstelde, beantwoorden zal. De Ondernemersraad meende met de Javanen een landbouwende bevolking te importeeren, waaruit de vrije arbeiders voor het plantagebedrijf zouden voortkomen. Het blijkt helaas meer en meer dat de Javaansche koelies een slordig levende bevolking van luie kleine landbouwers helpen vermeerderen, armoede in de hand werken en ziekte- en sterftecijfer verhoogen. Waar de poenale sanctie niet ten eeuwige dage gehandhaafd blijven kan, houdt zich het Indische kapitaal, m.i. zeer terecht, afzijdig van Suriname.

Reeds eenige malen heb ik betoogd, met cijfers die ik na rijp beraad met landbouwkundigen en planters uit Suriname opstellen kon, dat in Suriname een welvarend bestaan voor den Hollandschen landbouwer klaar ligt.

Door de voorstanders van exploitatie van Suriname door het grootkapitaal met behulp van Javaansche werkkraften, worden mij de hoge vrachten voor het verscheppen van kleine hoeveelheden der landbouwproducten, stereotyp voor oogen gehouden.

Het is waar, de vrachten zijn te hoog. Door den geringen uitvoer uit Suriname gedurende de laatste halve eeuw, heeft zich geen vrachtvaart ontwikkeld. Weinig lijnen loopen het gewest aan en deze hebben het monopolie der vracht.

Een plantage-eigenaar vertelde mij: „Zend ik mijn Sinaasappelen per gewone scheepsgelegenheid naar Europa, dan heb ik 60% verlies door hederf. Zend ik de vruchten per S.S. „Commewijne”, dat koelruimten heeft, dan komen de vruchten goed aan, doch heb ik geen winst door te hoge vracht”.

Ook voor rijst, mais of malachra in kleine quantiteiten verscheept, wordt te hoge vracht berekend.

Daarom moet men zich, vóór tot het vestigen eener kleine kolonisatie over te gaan, verzekeren van de medewerking van scheepvaartmaatschappijen, van handelaren of van fabrikanten. Niet uit philanthropie of vaderlandsliefde behoeven deze mannen hun steun te verleenen. Ook hun eigenbelang is daarmee gediend. Slaagt de kolonisatie, dan zullen binnen afzienbaren tijd de producten in groote hoeveelheden ter verscheeping worden aangeboden tegen normale vrachten, daar veel Hollandsche landbouwers het gegeven voorbeeld zullen volgen.

Een der voornaamste redenen tot drooglegging der Zuiderzee was de landhonger der boeren in onze overbevolkte provincies. Dezen landhonger realiseert de stedeling zich weinig, doch is bekend aan hem die ten platte lande verblijf hield en gezien heeft hoe de boerderijen door vererving verkaveld, geen bestaan meer opleveren voor de boeren.

Onze landbouwconsulenten weten te vertellen van den trek naar de steden of naar het buitenland, van het opdrijven der pachten, van het inwonen van getrouwde kinderen.

Voor het droogleggen der Zuiderzee was het de politieke, niet de economische drijfveer, die den doorslag gaf.

Den veel te hoogen prijs per H.A. land, moet de belastingbetaler opbrengen om aan ons overbevolkte platteland werk te verschaffen. Hoe anders is dit voor Suriname! Honderdduizenden hectaren vruchtbaar land zijn daar voor niets te krijgen, wachten op ontginning en beloven bij deskundig en ijverig werken een rijk bestaan aan onze landbouwers.

En welk een werken! Een gezond en koesterend klimaat, gemakkelijker en aangenamer dan het onze met zijn vochtige en barre seizoenen!

Door planters van naam, ik noem hier namen als Pyttersen, Liems, Drost en Tomson zijn plannen en becijferingen gemaakt, die goede winsten op een Hollandsch bedrijf van mais, rijst, malachra en vruchten doen verwachten.

De heer Pyttersen beschreef in de W.-I. Gids van December 1928 een grootsch plan voor maisbouw

MENNO & Co.

BANKIERS

OPGERICHT 1902

KORTE VOORHOUT 6

(naast Hotel Paulez)

DEN HAAG

5627

KLUISINRICHTING

— MET —

SAFE-LOKETTEN

TE HUUR

GEOPEND VAN 9 TOT 5 UUR
ZATERDAGS VAN 9 TOT 12 UUR

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN

Sportlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Telefoon 31201

Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de AMSTERDAMSCH BEURS. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-uur alle verlangde koersinformaties te verstrekken en orders af te doen. 5513

Onze cliënten kunnen op afdoening wachten.

RUSTHUIS VOOR ZIEKEN, HERSTELLENDEN, RUST- EN HULPBEHOEVENDEN,

LICHT ZENUWPATIENTEN, OUDEN VAN DAGEN, DIEET-PATIENTEN EN KRAAMVROUWEN. 5729

Dicht bij de Scheveningsche Boschjes en bij Zorgvliet.

Prijzen per dag: f 4.—, f 5.—, f 6.— en f 7.—
Per maand iets billijker. ....

GEZUSTERS BON - Gediplomeerde Verpleegsters

Antonie-Duijckstraat 97 - Telef. 52434 - Den Haag

P. v. d. BRUL VEENESTRAAT 15

Den Haag —
Groote sorteering HEEREN-,
JONGENS- en KINDERKLEEDING

Spec. Afdeling v. KLEEDING NAAR MAAT

SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

G. J. R. v. d. GAAG & ZOON

GROENMARKT 27

TELEPH. No. 12512 DEN HAAG

DRUGERIJEN :: :: CHEMICALIËN
DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS 5023

C. J. L. VERMEULEN'S

ONVERANDERLIJKE
VERROOTINGEN

TOUSSAINTKADE 20 :: DEN HAAG

DOOR GEHEEL INDIE BEKEND 5502

SCHRÖDER

GROENMARKT - DEN HAAG

Afd. GORDIJNEN

1e ETAGE 5176
**ALLOVER- en
 FILET NETS**
 Afgepaste
STORES in
 Tulle, Filet en
 Madras - -

GELAKTE EN MASSIEVE MEUBELN

VOOR SLAAP- EN
 KINDERKAMER

1e EN 2e ETAGE

LIFT

HOTEL-RUBRIEK

's-GRAVENHAGE

Hotel Pension „Insulinde“,
 Bankpl. 2, Den Haag, Tel.
 54148. Centr. verw. Warm-
 & koud water op de logeerk.

Hotel „Promenade“, Oude
 Schev. weg 21, Tel. 50454
 Prachtige ligging.
 Matige prijzen. 5035

MAISON BLOM

2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. 33703

HET ADRES VOOR
 DINERS AAN HUIS BEZORGD

AMERICAN HOTEL - AMSTERDAM

Hotel en Café-Restaurant le Rang. 5007

Schoonste Ligging - Modernste Inrichting
 Electriche Verlichting - Centrale Verwarming
 Electriche Personenlift
 Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737 Code 5th Edition A. B. C.

INDISCH-HOLLANDSCH RESTAURANT-PENSION

5680

REGENTESSELAAN 26

TELEFOON 37520 :: DEN HAAG

UITZENDING VAN DINERS

AANBEVOLEN ADRES VOOR „OOST EN WEST“

INSTITUTEN „SCHOEVEERS“

Voornaamste Inrichting voor het Onderwijs in Steno - Typen - Alle Talen - Boekhouden

MONDELING ONDERRICHT IN || ONDERWIJS PER BRIEF IN || ONDERWIJS PER RADIO VAN
 PRIVE- EN CLUBLESSEN || STENO „GROOTE“ || UIT ONZE EIGEN STUDIO. 9-3203

Laagste Lesgelden DEN HAAG - STADHOUDERSPLEIN 3 - TEL. 52594 Hoogste resultaten
 Amsterdam: N.-Witsensstraat 3, Van-Baerlestraat 13; Rotterdam: N. Binnenweg 167; Groningen: O. Ebbingestraat 14

met behulp van mechanischen arbeid, met het doel om ons tekort aan maïs, dat jaarlijks 17 miljoen gulden bedraagt, uit Suriname te betrekken.

Waar zulk een opzet veel voorbereiding en kapitaal vraagt, zou middelerwijl een proefkolonisatie kunnen aantoonen, hoe het maïsbedrijf op kleine schaal reeds loonend is.

Een opzet voor een gecombineerd klein-bedrijf van maïs, rijst en vruchten is door den heer Liems bedacht en zal in een volgend nummer van dit blad verschijnen.

Immigratie van Nederlanders naar Suriname,

door

C. L. TOMSON.

Naar aanleiding van de voordracht van Dr. Th. Lens betreffende de immigratie van Nederlanders naar Suriname, gehouden voor de West-Ind. afd. van het Indisch Genootschap, zij het mij vergund het volgende op te merken.

Over het algemeen hoort, leest en praat men heel veel over Suriname; hetgeen wat men in den regel hoort, is niet veel goeds en moois, terwijl hetgeen men over het algemeen leest, meest lectuur van en over vèr vervlogen, historische daden of jaren is; om te zien wat er zóoal gebeurd is, is gemakkelijk en meestal niets dan copieeren van reeds geschreven geschriften of boeken, datgeen wat er *gesproken* wordt, is ook verbazend veel, en dikwijls ook zeer juist en goed, doch ziet wat of er van geschiedt.

Hetgeen hier Dr. Th. Lens wederom naar voren heeft gebracht, is, meent steller, wel de moeite waard, om daaraan flink alle aandacht te wijden. Immers wat is het geval? In Nederland zijn zeer vele niet onbemiddelde flinke, actieve jongelui, ook vele landbouwerszonen, zelfs gezinnen waarvoor in Nederland geen arbeid en ontplooiing te vinden is; hoevelen van deze lieden trekken nu niet naar Frankrijk, Canada en Amerika, terwijl men in het dun bevolkte Suriname, met een ongeorganiseerd, hulp en voorlichting behoevend landbouwbedrijf, maar immer voortsukt naar het onbekende.

Hier kan een daad gedaan worden, niet met woorden, beloften, of in vooruitzichtstellende schitterende mogelijkheden, maar daadzakelijken arbeid. V.m.m. kan Nederland Suriname geen groter dienst momenteel bewijzen en den landbouw aldaar dienen dan door eenige, later meerdere en meerdere flinke, actieve, eenigszins onderlegde landbouwers en vakmensen naar Suriname uit te zenden.

Nederland en Suriname, Suriname en Nederland, niet samen pratende, twistende en overleggende, maar gezamenlijk, niet tegenover elkaar, maar naast elkander met daad en arbeid dit gewest door en voor beider belang tot bloei en welvaart te brengen. Zulks is geen illusie, maar kan werkelijkheid zijn en worden, indien slechts niet getreuzeld en gekibbeld, doch doorgezet en aangepakt wordt.

Velen zeggen, werken in de tropen voor blanken is niet te doen, doch dat is niet waar; bij een goede dagverdeling en hygiënische voorzorgsmaatregelen kan een blanke of westerling, vooral met behulp van de tegenwoordige mechanica, niet alleen goed, doch zeer loonend in de tropen arbeiden en leven, en vooral in Suriname, waar het klimaat werkelijk niet zoo afmattend is.

Immigratie van Nederlandsche landarbeiders zal, meent steller, echter niet eerder plaats kunnen hebben, althans geen succes hebben, indien vóór dien tijd, hun weg en arbeid niet is voorbereid door den handel, d.w.z. dat zij niet alléén hun grond plantklaar en huis gereed moeten vinden, doch bovenal moeten weten wat of zij gaan aanplanten en verzekerd zijn, dat hun landbouwproducten worden afgenomen, dat zij deze onmiddellijk na oogsten kwijt kunnen, tegen een voor hen redelijk loonenden prijs.

De heer Lens noemde voor te verbouwen producten malachra en vruchten. Het één kan met het ander gecombineerd worden, vooral de vruchten-teelt is, meent steller, een zeer bijzonder goed loonende cultuur voor de immigranten.

De vruchtencultuur eischt zeer bijzondere zorgen en behandeling en nu is het juist, meent steller, de Westerling, gewoon aan ordelijk systematischen arbeid, wien deze cultuur het best is toevertrouwd

en deze tot grooten bloei en welslagen zal weten te brengen. Een Nederlandsche landbouwer begrijpt en verstaat hetgeen de wetenschap hem betreffende aanplant, verzorging, veredeling en verdere behandelings mededeelt, kan ook diverse geschriften en boeken raadplegen, en tracht zelfs wegen ter verbetering op te zoeken; dergelijke onmisbare eigenschappen treft men nu eenmaal niet, althans zeer minimaal bij Aziaten aan.

Het is, en moet echter de handel zijn, die een en ander regelt, lijn en richting aan moet geven. De handelsman ziet in de wereld rond, welke producten te plaatsen zijn. Hij zegt den verbouwer wat of hij en hoeveel hij moet aanplanten, terwijl de wetenschap zegt hoe of de verbouwer dit moet doen. Het is dus de handel, die van begin af aan er bij betrokken behoort te zijn; geschiedt zulks niet, dan vermoedt steller, dat alle activiteit den landbouwer niets baten zal, omdat zijn producten onverhandelbaar zijn.

Men ziet slechts, wat of er van alle moeite en kosten geworden is, welke de landbouwers en Gouvernement zich in 1922 hebben gegeven. De Surinaamsche vruchten, welke in Sept. 1922 ter jaarbeurs gezonden waren, hadden een zeer groot succes en leidden tot veel na- en aanvraag.

Na dit bekomen succes, hebben en landbouwers en landbouwproefstations alle activiteit en energie toegepast, om een vruchtencultuur op groote schaal in te richten en op te bouwen; duizenden en duizenden geoculeerde en veredelde vruchtboomen zijn gekweekt en afgeleverd, doch wat men vergeten heeft dat is en was, dat de handel van meet af aan er bij betrokken werd. Die had er voor kunnen zorgen, dat er systeem en organisatie in werd gebracht, en dat de vruchten onmiddellijk van de verbouwers werden opgekocht. Indien dit ware geschied had er reeds nu een belangrijke export, en binnen enkele jaren reeds een zeer groote export kunnen zijn.

In Demerara en Trinidad bestaan reeds enkele jaren Gouvernements fruit-depôts, die alle verhandelbare producten van de landbouwers opkopen. Een landbouwer geeft zijn producten aan rivierboot of spoor af, en krijgt iets later zijn opbrengsten toegezonden. Demerara kan al zijn producten op de locale markt kwijt, heeft zelfs ook verkoops-hallen, terwijl Trinidad dito arbeid, plus vele vruchten naar Engeland verscheept.

Resultaten:

In Trinidad heeft men een zeer groot en machtige Fruit Growers Association opgericht, terwijl men nu momenteel in Demerara doende is een vruchtenindustrie op te bouwen met 'n kapitaal van 2½ mill. dollar, welk kapitaal reeds moet toegezegd zijn. Zulke en dergelijke resultaten bezorgt de handel, die in Suriname op zoo'n onbegrijpelijke en onverklaarbare wijze wordt genegeerd en aplaats van er in- en bijgehaald, wordt uit- en afgestooten. Wanneer zal men eens tot inzicht komen en niet alles alleen door den landbouwbril bezien? Handel en landbouw plus wetenschap moeten gezamenlijk te rade gaan, doch de handel voorop, niet om den man te zijn, doch alleen omdat het niet anders mogelijk is.

Resumeerende aldus:

Immigratie van Nederlandsche landbouwers en of kweekers, is voor den opbouw en de welvaart van en voor Suriname en Nederland van zeer groot belang, doch vóór alles moet de weg gebaad zijn en worden door den handel, eerst dan is volkomen succes te verwachten.

Rijswijk (Z.-H.), 16 Maart 1929.

De Verzamelingen van het Koloniaal Instituut.

Een nieuwe galerij geopend.

Zooals in het vorig No. van ons blad vermeld werd, behoorde de Algem. Secretaris der Vereeniging tot de genoodigden voor een vóór-bezoek aan de tweede galerij, afdeling Handelsmuseum en Tropische hygiëne van het Koloniaal Instituut te Amsterdam, welke den 19en dezer voor het publiek werd opengesteld.

Onder de deskundige en aangename leiding en voorlichting van de beide directeuren, de H.H. Prof. Dr. L. Ph. le Cosquino de Bussy en Dr. W. A. P. Schüffner en van den heer Ir. W. L. Utermark, voor

WAAROM DRAAGT IEDER GAARNE LIJKAMP'S KLEEDING?
OMDAT IEDER ZEKER WIL ZIJN, DE BESTE KLEEDING TEGEN DEN BILLIJKSTEN PRIJS TE BEKOMEN EN DIT BIJ LIJKAMP IN DERDAAD HET GEVAL IS

LIJKAMP'S Kleedingmagazijnen GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT THOMSONLAAN, H. FAHRENHEITSTR.

Wat de statistische gegevens betreft, werd de tweede omgang, welke eenigszins afwijkt van den eersten, in oogenschouw genomen. Afwijkt, ook omdat thans de nieuwste inzichten op het gebied van museum-inrichting toegepast zijn, zeer ten gerieve van studeerenden en belangstellenden. Het komt ons niet ondienstig voor, ook ter aanbeveling van een bezoek, de in keurig-systematische orde bijeengebrachte belangrijke verzameling hieronder, in haar geheel te laten volgen:

AFDEELING HANDELSMUSEUM EN TROPISCHE HYGIENE.

Opstelling der vitrines afwijkend van die op den eersten omgang. Lange galerij de volgende groepen, tegenover het bovenende van de trap:

Economische Zoölogie. Voortbrengselen der zee van de lage diersoorten, sponzen, korallen, tripar, kreeften, schelpen, paarloesters af tot producten van haaien en potvisschen toe; voorts zoetwater-vischteelt, zeevisscherij, vischdrogerij enz.

Insecten: honingbij, zijderups, vechtkrekkel, enz. Voortbrengselen afkomstig van schildpadden, slangen, krokodillen, leguanen.

Vogels: paradijsvogels, zwaluwen (eetbare vogel-nestjes), eenden, kippen, fazant, alsmede van Zoogdieren: buffels en runderen (huiden, hoorn en lederwerk); ivoor, civet en bontvelletjes.

Een groep giftslangen. Diersoorten, met welke men in het dagelijksch leven in N.-I. in aanraking komt, zooals slangen, wild zwijn, loewak, aap, klapperrat, tokò, tijtjak, diverse vogels enz.

Vruchten en groenten. Indische warong of toko, waar van alles en nog wat te koop is.

Warong oba of Inlandsche apotheek.

Draagbaar stalletje van een ijsverkooper.

Specerijen: peper, nootmuskaat, foelie, kaneel, kruidnagelen, vanille, curcuma, gemberwortel enz.

Aetherische oliën uit specerijen, grassen (sereh, citronella, enz.), wortels (vetiver), hout (sandel), blad (kajoepoetih; een inlandsche distilleerderij en patchouli), bloesems (tjempaka, cananga) enz.

Gommen en harsen: copal, damar, benzoe, terpentijn van den Pinus merkusii (Sumatraansche den). Grootte dennestammen met 1, 2 en 3 tapsneden.

Looi- en kleurstoffen. Basten, afkomstig van soorten uit de vloedbosschen. Nabootsing van een stuk vloedbosch met ademhalingswortels, gekiemde vruchten, heuvel, opgeworpen door de kreeft Thalassina.

Diapositieven in de ruiten. Stereoscoop-apparaten met bij de vitrines behorende beelden.

Kamer, gewijd aan statistiek en verkeer en voorts aan eenige onderwerpen, welke niet speciaal tot de stoffelijke productie van Ned.-Indië behooren, zooals: luchtlijnen etc.

Archipelkaart, schaal 1:1.000.000, waarop een paar dozijn onderwerpen met behulp van een 1000-tal elektrische lampjes gedemonstreerd worden, zooals bijv. kustverlichting, radiostations, werkende vulkanen, cultuur van rubber, koffie, thee enz., productie van petroleum, tin, steenkool enz., uitvoer van copra, huiden, schelpen enz., Europeesche bestuursindefeeling enz.

Mechanische statistiek van de 20 voornaamste producten van uitvoer van Ned.-Indië: a. naar de waarde, b. naar de hoeveelheid; a en b. in onderling verband aangeduid.

De handelsbalans van Ned.-Indië; goudvoorraad van de Javasche Bank.

Wat men in den groothandel voor een dubbeltje koopen kan.

De bevolkingsdichtheid van verschillende deelen van Ned.-Indië, vergeleken met die van Nederland.

De economische Gouvernementsbedrijven als bijv. Landsdrukkerij, Marine-etablisement, Caoutchoucbedrijf, Bankatwinning, Zoutregie enz.

De import van Ned.-Indië en het aandeel, dat verschillende landen in vergelijking met Nederland daarin hebben.

Postwagen der S.S. op Java.
 25 draaistoelen ter vergemakkelijking van het geven eener beknopte toelichting, tevens als „rustpunt” in het museum.

Kamer, geheel gewijd aan Curaçao met belangrijke inzendingen van de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij, de N.V. Wijnand Fockink en de Mijnsmaatschappij Curaçao. Is reeds eenigen tijd voor het publiek geopend, doch de uitstalling zeer kort geleden eerst geheel gereed gekomen.

Plantage-hygiëne. Sterfte-tabellen, foto's bijzondere maatregelen, ziekenhuizen, geneeskundig onderzoek, woning, drinkwater, etc.

Foto's en modellen van Ziekenhuizen. (Gouvernements-, particuliere vereen., zending en ondernemingen). Opleiding van artsen Weltevreden (Stovia) en Soerabaya (Nias). Krankzinnigen-verpleging.

Darmziekten. Foto's verschillende darmziekten, medicijnen ter bestrijding, etc.

Opleiding verplegend personeel en vroedvrouwen te Semarang.

Beri-Beri. Tabellen verloop Beri-Beri in verschillende dwanggemeenschappen, foto's, rijstsoorten, verschillende manieren van rijst ontbolsteren, machinaal en niet machinaal.

Pokken. Lijst aantal verzonden doses entstof van de Indische koepokinrichting (Inst. Pasteur, vroeger Weltevreden, sinds 1922 Bandoeng). Pokstof voor 30.000 entingen, foto's, verloop pokken bij het N.-I. leger.

Lepra. Foto's patiënten voor en na de behandeling met antileprol, lepralijdersdorpen, het uit het oleum gynecardii geprepareerde antileprol, wasmodellen.

Filariasis. Manier van overbrenging van deze ziekte, foto's patiënt.

Pest. Voorstelling van de overbrenging van de pest, rattensoorten, foto's, pestbestrijding.

Framboesia Tropica. Wasmodellen, propagandaplatten, het geneesmiddel „salvarsaan”, patiënten voor en na de behandeling met salvarsaan.

Malaria. Voorstelling overbrenging malaria, foto's malariabestrijding, modellen goed en verkeerd aangebrachte klamboe's, kininesoorten etc.

Kleding. Van de Firma Savelkoul een collectie kleren zooals die heden in Indië gebruikt worden.

Watervoorziening. Voorbeelden goede drinkwaterputten etc. Biologische reiniging en afvoer van faecaliën.

Modellen van latrine etc.

Modellen van rioleeringssysteem.

Maquettes van huizen met berekende bouwsommen zooals die o.a. bij de Deli Spoor in gebruik zijn.

Modellen van ziekenzalen, keukens, vuilverbrandingsovens etc.

In de ramen transparant-foto's betreffende: vaccinatie en revaccinatie, geneeskundig onderzoek in de kampong, watervoorziening N.-I., malariabestrijding, ziekenhuizen, woningen, etc. etc.

De opkomst onzer West-Ind.gebiedsdeelen, in het bijzonder van Curaçao.

In den grooten foyer van den schouwburg hield de heer C. K. Kesler, Secretaris van de W.-Ind. Kamer van het Kol. Instituut, na door den Voorzitter, den heer G. J. Burger, te zijn ingeleid, op Vrijdagavond 22 Maart j.l. voor de afd. Nijmegen eene causerie met lichtbeelden over zijne rondzwervingen door W.-Indië.

Spr. begon zijne causerie met de geschiedenis van het hoofdeiland Curaçao en de opkomst van dit eiland als gevolg van de petroleum-industrie.

Het eiland Curaçao werd in het jaar 1634 in bezit genomen voor de zoutwinning, doch dit bedrijf was weinig loonend. Landbouw was op het eiland vrijwel onmogelijk door het regenarme klimaat. Het hoofdproduct was maïs, dat in hoofdzaak als volksvoedsel gebruikt werd. De veestapel bestaat slechts uit enkele koeien, die uit gebrek aan voedsel dikwijls verhongeren en verder geiten, die aan

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ AMSTERDAM

Gestort Kapitaal . . . . . 1 80.000.000.—
 Statutaire Reserve . . . . . 40.000.000.—

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.
 Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke en Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Aan- en Verkoop van Effecten. — Administratie van Vermogens. — Open en Gesloten Bewaarneming.

SAFE-DEPOSIT — KOFFERKLUIS

Inrichting tot het plaatsen van brandkasten. Speciale gelegenheid tot het huren van afzonderlijke kluisen voor groote administraties.

P. J. VAN DEN BERG & Co.
 COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN
 Anna-Pauwloonastr. 87 - Den Haag - Tel. 12625
 OUD-MAKELAARS TE SOERABAYA

ALLE BANKZAKEN

DOOR LANGJARIG VERBLIJF IN INDIË EN SPECIALE CONNECTIES ZIJN WIJ IN STAAT INLICHTINGEN EN VOORLICHTING TE GEVEN IN INDISCHE CULTURES EN ZAKEN.

RADIOKOERSEN VAN 1.30 TOT 3 UUR
 worden ook op telefon. aanvraag gaarne verstrekt.

DE BAS & Co., Bankiers
 HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

Belasten zich met alle Bankzaken

Safe-Inrichting

STUYT EN DE WILDE

LEDEN DER VEREENIGING VOOR DEN EFFECTENHANDEL TE AMSTERDAM
 TELEFOON Nos. 35208 en 35916
 TELEGRAM-ADRES: „STUYTCO”

HEERENGRACHT 422
AMSTERDAM

BRIEVEN en stukken, de afdeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

UW ADRES
VOOR
PELTERIJEN
IS
MAISON DE PELLETERIE
SPECIAAL BONTMAGAZIJN
DEN HAAG - SPUISTRAAT 46-48
EIGEN ATELIERS VOOR HET VERVAARDIGEN EN
VERMAKEN VAN ALLE SOORTEN BONTWERKEN
BONTMANTELS NAAR MAAT
— ZONDER PRIJSVERHOOGING —

de harde cactusbladeren blijkbaar nog een voldoende voeding kunnen vinden.

Het eenige bedrijf van eenig belang was de handel, die echter als gevolg van de maatregelen, door Venezuela genomen, met allerlei moeilijkheden te kampen had, zoo decreeteerde de president Guzman Blanco in 1882 30 pCt. invoerrecht op alle van de Antillen afkomstige goederen. De hoeden-nijverheid is thans ook vrijwel van belang ontbloot. Het stroo moest uit Venezuela worden aangevoerd, en het vlechten leverde slechts geringe verdienste op; werden in 1924 nog 80.000 dozijn hoeden uitgevoerd voor een waarde van 350.000 gulden, in 1927 bedroeg deze nog slechts 41.000 dozijn, waarde 223.000 gulden.

Een uitkomst voor Curaçao was dat in 1874 op Santa-Barbara toevallig fosphaat ontdekt werd. Voor de exploitatie sloot het Gouvernement in 1875 een overeenkomst af met den Engelschman John Godden. Deze overeenkomst leverde echter vele moeilijkheden op, zoodat in 1895 de exploitatie geheel werd gestaakt. In 1912 kwam echter een schikking tot stand en werd de Mijnbouw-Mij. Curaçao opgericht. Sedert is geregeld aan de ontginning gewerkt en bedroeg in 1927 de uitvoer 108.881 ton voor een waarde van f 2.201.625.

Het allervoornaamste bedrijf is tegenwoordig echter de petroleum. Op Curaçao zelf komt geen petroleum voor, wellicht wel in Suriname (Houdelet).

In 1914 werden in Venezuela olievelden ontdekt, doch de onzekere toestanden in dit land maakten het niet raadzaam, dat daar de noodige inrichtingen voor verwerking van de olie werden opgericht. In 1915 werd de Curaçaosche Petroleum Mij. opgericht en in Juli 1917 de Cur. Scheepvaart Mij. voor exploitatie van de vloot.

Sedert dien breidde de petroleum-industrie zich steeds uit. In 1927 werd de installatie aan de Caracas-baai in gebruik genomen, terwijl het transport van de stookolie per pijplijn van de raffinaarderij naar de installatie plaats heeft.

Aan loonen en salarissen werd in dit jaar f 11.387.200 uitbetaald.

Het is bijna ongelooflijk welke invloed de ontwikkeling van de petroleum-industrie op den geheelen toestand van Curaçao heeft gehad. De scheepvaart nam gestadig toe. In 1928 werd Willemstad bezocht door 6282 schepen met een tonneninhoud van 24.000.000 M3., terwijl in dat jaar Amsterdam bezocht werd door 3870 schepen met 26.600.000 M3. inhoud.

Willemstad overtreft dus Amsterdam in aantal schepen, doch de kub. inhoud is iets minder. In de havenbeweging nemen schepen deel van verschillende Mij., die geregeld Curaçao aandoen, en verder de schepen van de Cur. Petr. en Ind. Mij. in 1927 nog 2708 schepen.

Willemstad heeft zich natuurlijk geweldig uitgebreid, terwijl in het N. van het Schottegat een nieuwe stad is verzezen, die men den naam van Emmastad heeft gegeven.

Spr. deelde hierop het een en ander mede over de Bovenwindsche eilanden, waar als gevolg van een ander klimaat, landbouw mogelijk is. Deze eilanden worden van uit Curaçao bestuurd en hebben de laatste jaren slechts één gezaghebber. Op St. Martin doet zich nog een grens-geschil voor tusschen het Fransche en Nederlandsche gebied.

Hierop werden eenige lantaarnplaatjes vertoond van Curaçao en de overige eilanden, waarna gepauzeerd werd.

Na de pauze voerde Spr. ons naar Suriname, en wel in de eerste plaats naar Moengo.

Moengo is gelegen aan de Cottica, een zijrivier van de Commewijne op 104 K.M. afstand van Paramaribo. De Cottica is smal maar diep, gemiddeld

25 à 30 voet, zoodat zeeschepen Moengo kunnen bereiken.

Moengo is het centrum van de Surinaamsche Bauxiet Mij., een onderdeel van de Aluminium Co. of America. Het stadje is verdeeld in een Amerikaansch, Surinaamsch en Javaansch kwartier. De straten zijn 15 M. breed en rechthoekig op elkaar en op de rivier.

Bij den bouw hebben de Amerikanen in de eerste plaats rekening gehouden met de hygiëne, doch dit neemt niet weg, dat er tegenwoordig een malaria-epidemie heerscht. Het plaatsje heeft waterleiding, rioleering en de huizen zijn muskietenvrij. De Mij. heeft verder eigen bakkerij, centrale winkel en groententuin. In den groententuin zijn ontvluchte Fransche déporté's te werk gesteld. Het hout, benodigd voor den bouw van de verschillende gebouwen is door boschnegers uit het bosch aangevoerd. De Mij. betaalde aan de hoofden (kapiteins) van de boschnegers premie's voor geregelden arbeid, daar de boschnegers hier niet van houden, waarschijnlijk als gevolg van hun afkeer voor de vroegere slavernij. Moengo is verder draadloos verbonden. De oprichting van deze Mij. is natuurlijk eene groote verbetering voor de geheele kolonie. Zij verschaft werk aan de inboorlingen, en levert belangrijke inkomsten aan de Kol. kas, die nog subsidie noodig heeft.

Het is gelukkig, dat de bauxiet-ontginning gekomen is in plaats van het goud, waarvan de opbrengst steeds verminderde en in 1927 nog slechts 240 K.G. bedroeg.

Na nog eenige lantaarnplaatjes vertoond te hebben van Paramaribo, Moengo en van de boschnegers was de heer Kesler wegens het vergevorderde uur genoodzaakt zijn causerie af te breken. Hij besloot zijn rede met de hoop er op gewezen te hebben, dat er ook in de West wel degelijk iets grootsch kan verricht worden.

De Voorzitter bedankte den heer Kesler namens de talrijke aanwezigen voor zijn belangrijke en dikwijls amusante lezing en sprak de hoop uit den heer Kesler weer spoedig terug te mogen zien.

De Secretaris,
S. VERWEIJ MEJAN.

Onvergefelijke nonchalance.

De heer Tillema en de wetenschap gedupeerd.

Aan het postkantoor te Rotterdam heeft een douane-ambtenaar een onvergefelijke, en helaas ook onherstelbare, fout begaan, welke aan de openbaarheid dient te worden prijs gegeven, als ernstige waarschuwing tegen de noodlottige gevolgen van nonchalante plichtsvervulling.

De bedoelde ambtenaar heeft zich n.l. de vrijheid veroorloofd een postpakket, dat belichte film inhield (hetgeen duidelijk op de douane-verklaringen was aangegeven), in het daglicht te openen.

De door deze handelwijze totaal vernietigde film bevatte:

1°. Unieke opnamen van de dansfeesten der Kajan-Dajaks, waarbij ze hoogst eigenaardige maskers dragen en gekleed zijn in „mantels" van pisangbladeren; en:

2°. Opnamen van de Missie-statie Bika, eveneens diep in de binnenlanden van Borneo.

Die opnamen, niet alleen van groot belang voor de Missie, maar ook voor allen die belang stellen in land en volk, zijn onherroepelijk verloren.

Door deze als 't ware aan vandalisme grenzende achteloosheid van een verantwoordelijk persoon, is dus het resultaat van dit, met ontzettende inspanning en groote kosten, uit liefde voor de wetenschap verrichte werk, met één slag vernietigd!

De aan de lezers van het K. W. welbekende, onlangs van zijn reizen door Borneo teruggekeerde heer H. F. Tillema, wien deze zware slag heeft getroffen, kan zich verzekerd houden dat velen met hem het noodlottig voorval ten zeerste betreuen.

Een redres.

In het vorig nummer van dit Weekblad werd ons in de rubriek Suriname gewezen op een uitvoerig artikel over „De interoceaanische verbinding vóór 100 jaar" door C. K. Kesler in de West-Indische Gids, Juli 1926 (8e jaargang, blz. 125) en zulks naar aanleiding van ons artikelje „Het kanaal van Nicaragua (oude plannen hervat)" in het nummer van 14 Maart 1929.

Wij zijn den inzender dankbaar voor zijne mededeeling en behoeven zeker niet te verzeken, dat, indien het bestaan van dat artikel ons tevoren bekend was geweest, ons artikelje naar die studie zou hebben verwezen, ja waarschijnlijk in de pen zou zijn gebleven.

W.

Van Week tot Week.

Dinsdag 19 tot Maandag 25 Maart.

De vliegbooten naar Indië. De drie voor Indië bouwde vliegbooten vertrekken waarschijnlijk den 3en April 's morgens 5 uur van Den Helder. Ze ondernemen den tocht gezamenlijk, algemeene leiding berust bij den luitenant-zee 1e klasse W. H. Tetenburg; bestuurszaken zijn de officieren-vliegers 2e kl. P. S. Everts, M. Vethake en de luitenant-ter-zee 2e kl. J. Houtman. Verwacht wordt dat circa 3 vliegbooten Batavia zal worden bereikt, waaruit blijkt in matig tempo wordt gevlogen. De tocht gaat via Bordeaux, Marseille, Napels, Athene, Alexandrette; over het Arabisch hoogland naar Bagdad, Bender-Abbas, Karachi, Bombay, Cochin, Trinkomali, Sabang, Tandjong-Penang, Batavia.

De reis van het Belgische kroonprinselijke echtpaar door Indië. Het bericht van sommige Indische bladen dat — naar aanleiding der bekende publicatie — de reis van den kroonprins en de kroonprinses van België zou worden gebroken wordt weerlegd door Aneta¹⁾, persbureau uit Soerabaja seint, dat die reis niet wordt beëindigd, integendeel met enkele weken is verlengd.

De pensioenen der Indische oud-strijders. Den 20 Maart zijn de heeren H. A. R. Swart en M. H. van Hasselt door H. M. de Koningin ontboden als vertegenwoordigers van de in Indië in Nederland gevestigde comité's van oud-strijders tot gelijkstelling van de pensioenen der oud-strijders.

De rekest, aan de Koningin aangeboden, bevatten het verzoek, het daarheen te leiden dat de pensioenen en gagementen der militairen, die voor 1 Januari 1920 het Nederlandsche Indische leger verlieten, zoo spoedig mogelijk een zoodanige verandering ondergaan, dat in werkelijkheid gelijk worden aan de militaire pensioenen, welke sedert genoemden datum worden verleend.

Het Indische rekest is voorzien van 30.000 en het Nederlandsche van bijna 10.000 hanteekeningen.

Het Volksraadlid Suermond. Aneta seinde d.d. 20 Maart van den heer Suermond (assistent-resident, lid van den Volksraad) vernomen hebben dat publicatie van de tusschen de tegenwoordige in Indië van de Vereeniging van Ambtenaren bij het B. B. en hem gevoerde briefwisseling, aanleiding geeft mede te denken dat hij geen gevolg zal geven aan de noodiging om voor het lidmaatschap van den Volksraad te bedanken. (Zie vorig Nr. Kol. bl. 137).

Resident Meister. Batavia, 20 Maart (Aneta). Th. A. Meister, is ernstig ongesteld. Hij heeft longontsteking en lijdt aan zenuwoverspanning.

Surinaamsche vraagstukken. Den 19en dezer heeft Mr. Dr. P. H. W. G. van den Helm voor de Surinaamsche afdeling van het Kon. Ned. Aankomst Genootschap eene voordracht gehouden over Surinaamsche vraagstukken. Zie de rubriek „Suriname" in dit Nr.

Congres Oostersch Genootschap in Nederland. Volgens de Nwe Rott. Ct. van 22 Maart (Oostersch tendbl.) wordt van 3—5 April a.s. te Leiden het 6e congres van het Oostersch Genootschap in Nederland gehouden. Genoemde congres geeft een overzicht van het programma en van de te houden voordrachten, waarvan er vercheidene betrekking op Indië hebben.

Communistiche propaganda gestuit. Batavia. Aan de Menadoneezen Wawoeroentoe en Clemens Z. Wenroek is Moeting in de Molukken als blijfplaats aangewezen. De overwegingen hier toe waren onder meer, dat beiden, na afkomstiging in Rotterdam als schepelingen in 1924 door tusschenkomst van Semaoen naar Molukou zijn gegaan, waar zij onder de schuilnamen „Minahassa" en „Passie" gedurende 3 jaar de Eastern University hebben bezocht. In 1927 zijn zij, voorzien van instructies van Semaoen, naar Indië gegaan om het communisme in te voeren. (Aneta).

Hoogere examens. Leiden. Economisch doctoraal ex. Indologie de hh. L. Pronk, G. van Gelder en K. P. Rijpstra. — Taalkundig kandidaats ex. Indologie de hh. A. Visser, J. Renes, F. K. Texator en H. J. van Schravendijk.

Wageningen. Ingenieursexamen Koloniale boschbouw de hr. D. A. Boon.

¹⁾ De Aneta-berichten zijn ontleend aan de „Nwe Rott. Ct.".

Amsterdam. Bevorderd tot doctor in de letteren en wijsbegeerte op proefschrift: De Oost-Indische Compagnie en Quinam, de hr. W. J. M. Buch.

Directeur van Justitie. Aneta meldt dat Mr. H. J. Spit benoemd is tot Directeur van Justitie, thans waarnemend.

Instituut van Wageningsche landbouwingenieurs. Buitenzorg, 22 Maart (Aneta). Een groot aantal afgestudeerden van de Wageningsche Landbouw-Hoogeschool zullen een Instituut van Wageningsche landbouwingenieurs oprichten. Voorzitter werd de heer Van Beusichem, vice-voorzitter dr. H. Wind.

Bestuur Perhimpoean Indonesia. Het Maart-Nr. van „Indonesia Merdeka”, het orgaan van de Perhimpoean Indonesia, deelt mede, dat het oude Bestuur der vereniging den 3en Febr. j.l. onder dankbetuiging is afgetreden en het nieuwe zich als volgt heeft samengesteld: Abdoellah Soekoer, voorzitter (diens voorganger was de welbekende heer Mohammad Hatta), Roesbandi, secretaris, Achmad Moestafa, penningmeester, Oesman Sastroamidjojo en Roestam Effendi, commissarissen.

S. Bowles. Te Brussel is overleden de heer J. S. Bowles, oud-hoofdadministrateur van de Pamanoekan- en Tjiassemlanden op Java. De overledene was ridder in de orde van Oranje-Nassau.

F. Amiabel. Te 's-Gravenhage is overleden de heer W. F. Amiabel, agent van de Moluksche Handelsvennootschap, oud-lid van den gemeenteraad van Palembang en voorzitter van de Handelsvereniging aldaar.

G. J. van Dam. Te Breda is overleden de heer G. J. van Dam, gep. kapelmeester van de stafmuziek te Batavia, officier in de orde van den Witten Olifant van Siam.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Een kleine Bali-Tentoonstelling te Haarlem.

Bij gelegenheid van Dr. Gregor Krause's lezing over „Natuur, Menschen en Kunst op Bali”, op Woensdag 27 dez. in den Schouwburg aan den Marsweg te Haarlem, uitgaande van de Afd. Haarlem der Vereen. „Oost en West”, hield Boeatan op verzoek, in den foyer van denzelfden schouwburg aldaar, een kleine tentoonstelling van Balineeschen kunstwerk, welke reeds den vorigen dag, Dinsdag 26 Maart, 's middags om 2 uur was geopend. De toegang daartoe was vrij, in de hoop, dat velen deze bijzondere klein-kunst zouden komen bewonderen en er wat van koopen, want in verhouding tot den arbeid en de kunstwaarde er van was alles zeer goedkoop.

Kunstnijverheid-maniakken?

In het Soerabajaasch Handelsblad van 30 Januari j.l. schrijft Z. (entgraaff) een uitvoerig artikel onder bovenstaanden titel, echter zonder het vraagteken, dat wij er aan toevoegden, omdat wij 't met vele zijner opvattingen en uitlatingen niet geheel eens zijn. Aanleiding tot zijn schrijven of misschien de druppel, die de emmer zijner verontwaardiging deed overloopen, schijnt geweest te zijn: een artikel van den heer P. A. J. Moojen in Oedaja. Deze zal den schrijver t.z.t. wel afdoende van antwoord dienen, maar op gevaar af van door Z. en diens geestverwanten ook tot de „kunstnijverheid-maniakken” gerekend te worden, vestigen wij thans de aandacht op bovengenoemd stuk in het Soerabajaasch Handelsblad, uit de misschien hier wel wat al te optimistische meening: dat uit wrijving van gedachten de vonk van het waarheidslicht ontvlammen kan. Een goed bedoelde poging daartoe zal echter nimmer kunnen schaden.

Z. begint met aanstoot te nemen aan twee illustrerende foto's van den heer Moojen, waarvan de een fraaie Bataksche huizen te zien geeft, zoodat er nog maar enkele te vinden zijn, daar ze helaas meer en meer verdwijnen; terwijl de andere de nieuwerwetsche planken huisjes toont, met goudplaatijzer gedekt, waarbij de heer Moojen opmerkte:

„Voorbeelden(!) tot verbetering(!) van de oude adathuizen, opgericht door het Europeesch initiatief. Bederf van de volkskunst.”

Z. meent, dat de schuld van het niet meer bouwen der typisch-Bataksche huizen niet ligt aan het Westen, doch bij de inboorlingen zelve, die zooveel bosschen hebben uitgerooid, dat de lange en zware balken, welke zij er voor noodig hebben, niet meer te vinden zijn.

Wij zouden hiertegenover de vraag willen stellen: Of die schrikbarende „ontbossing ter wille der ontginning” ook niet mede aan de Europeesche

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”
Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage
FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
 SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
 KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD
 THE DANSANT - DINER CONCERT
 ROEMEENSCH ORKEST
 UITSTEKENDE KEUKEN
 GERENOMMEERDE WIJNKELDER

cultures te wijten is? En of 't thans niet op den weg zou liggen van het Nederlandsche Gouvernement, dat „het bosch nu voortdurend bewaakt”, om, desnoods van elders aangevoerd, der bevolking het benodigde hout voor hun adathuizen ter beschikking te stellen?

Toen wij enkele jaren geleden in de Vorstenlanden van Java bij het met leedwezen aanschouwen van den schandelijk verwaarloosden toestand, waarin fraaie inheemsche gebouwen zich bevonden, de opmerking maakten, dat die toch in stijl hersteld moesten worden, kregen wij tot onze groote verwondering daarop ten antwoord: Wij kunnen er geen hout voor krijgen!

Ook hiervoor geldt onze bovengestelde vraag. Tegenover een opmerking, welke ons, betreffende diezelfde Bataksche huizen van andere zijde ter oore kwam, als zouden de z.g. „leelijke”, moderne huizen, dan toch in hygiënisch opzicht ver te verkiezen zijn boven de mooie adatwoningen, moeten wij, beamende, dat den Batakkers op hygiënisch gebied nog veel bij te brengen is, toch opmerken, dat de schoonheid van huizenbouw aan gezondheid en zindelijkheid, ook daàr, zeker niet in den weg behoeft te staan. Men kan immers het een doen, zonder het ander te laten, als men volkskunst en volksgezondheid als evenwaardig beschouwt. Maar.....

zij, die dit laatste niet inzien, noemen hen, die daarvan wel overtuigd zijn en er voor pleiten: „maniakken.”

Z. schrijft zelf iets verder:

„De dienst der pestbestrijding heeft vele jaren geleden geweldig huisgehouden onder de typisch Javaansche huizen, o.a. in het Malangsche. Voor de eischen der hygiëne, vooral: van het rattenvrij maken der huizen, moest alles wijken, en wij kregen, in het oog van den Javaan, vreeselijke wanproducten van huizen.

„Er zijn nu vele jaren voorbijgegaan, en thans is het verblijdend verschijnsel waar te nemen, dat de bevolking, met behoud onzer eischen voor de hygiëne, een nieuw volkskarakter aan de huizen begint te geven. Vele der op last van de pestbestrijding ingevoerde veranderingen in dien bouw zijn „gejavaniiseerd.”

Had men bij die pestbestrijding niet dadelijk den goeden Javaanschen bouwstijl kunnen betrachten? En zou dit verblijdend resultaat nu, na vele jaren — helaas echter nog lang niet overal waar te nemen! — niet mede te danken zijn aan het onop houdelijk drijven in die richting der z.g. „volkskunst-maniakken”?

Natuurlijk zijn wij het met Z. roerend eens, dat iedere kunstarbeid, dus ook die in Nederlandsch-Indië, een zekeren economischen ondergrond behoeft, maar juist omdat de Inlandsche kunstnijveren vroeger door hun vorsten, ook in geldelijk opzicht, beschermd werden, zouden thans zeker regeeringshulp en voorlichting op haar plaats zijn. En dat de afzet van den eigen kunstarbeid onder de inheemschen afhankelijk is van den economischen toestand dier bevolking, spreekt wel van zelf. Waar nu echter de Regeering er daar immers ernstig naar streeft de algemeene welvaart te bevorderen, zal het euvel van gebrek aan koopkracht op den duur overwonnen moeten worden en kan het intusschen geen kwaad, dat „de meer welgestelden — Europeanen b.v.” — goed geld besteden aan Indonesische kunst, welke zij hebben leeren waardeeren, al „gebruiken zij die, als luxe-voorwerpen, voor andere doeleinden, dan waartoe zij gemaakt werden.”

Wat de „verrassende gelijkenis van in Europa nagmaakt Indisch werk” betreft, kunnen wij Z.'s opvatting niet deelen en niet anders doen dan het antwoord herhalen, dat wij aan iemand gaven, die ons vroeg: Wat is eigenlijk het verschil tusschen een Twentsche fabrieks-sarong en een echte Javaansche, met de hand gebatikte? Hetzelfde verschil als b.v. tusschen een waardevol schilderij en een oleografie daarvan. Een Hollandsche boer, zonder enig kunstgevoel, vindt laatstgenoemde mooier.

Iedere Javaan voelt, ziet en ruikt ook dadelijk het onderscheid, zelfs tusschen een fijne handbatik en een tjap (met de hand gestempelde Javaansche batik) en draagt, als hij of zij het maar eenigszins betalen kan, bij feestelijke en ceremonieele gelegenheden altijd echte batik.

Wij zijn 't dan ook met Z. volkomen eens, waar hij schrijft:

„Het typisch-Javaansche kunstgevoel komt, ondanks den tijdelijke... zeer zwaren druk, uit

de huidige periode van verwording *) weer naar boven.

Waar wij, „maniakken”, voor willen waarschuwen is: dien „tijdelijken, zeer zwaren druk” en deze „periode van verwording” niet zóo langen tijd te laten duren, dat de „gezonde levenskracht” der Indonesische volkskunst er door gefnuikt wordt.

Laat ons het goede voorbeeld der Hindoe's, door Z. aangehaald, volgen en trachten de Indonesische kunst „te bevruchten, weer tot beter leven te brengen”, o.a. door met waardeering, gelijk Z. ook aanbeveelt: „van de oude Javaansche traditie zooveel in stand te houden, dat men daarin aanknopingspunten blijft vinden voor nieuwe kunstvormen.”

De beste Westersche kunstnijveren koesteren

ENGELSCH HEERENHOEDEN EN MODE-MAGAZIJN

G. PEUSENS

DEN HAAG

WEIMARSTR. 58 :: TEL. 35345

SPECIAAL' INDISCHE UITRUSTINGEN

H.H. Leden van Oost en West, genieten 5 pCt. korting. 5724

oprechte bewondering voor de Indonesische volkskunst en getuigen onomwonden, dat, juist op dit gebied, Oost en West véél van elkander ten goede kunnen leeren.

Er is dan ook „geen reden tot wanhoop”, mits wij maar met wederzijdsche waardeering elkander zooveel mogelijk helpen in deze.

Van verschillende kanten ontvingen wij dezer dagen uit Indië bericht, op welke wijze die hulp te verleenen zou zijn. Hierop komen wij de volgende week terug.

*) De cursivering is van ons. — Red.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Inlandsche arbeid.

Van vele zijden is bereids gewezen op de gevaren, die van Genève dreigen voor den industrieelen arbeid in de koloniën van alle landen: de gebrekkige koloniale deskundigheid en de Marxistische oriëntering. Thans wijst De Loc. (7/2) op een ander gevaar: het gevaar voor de Inlandsche arbeidskracht zelf. De Inlander werkt op extensieve wijze; hij verricht zijn levenstaak in assidu-arbeid. In het Westersch bedrijf wordt van hem soms ook intensieve arbeid geëischt; aan zich zelf overgelaten werkt hij ijverig, gestadig en langdurig, doch nimmer met dat esprit du feu en die intensiviteit van krachtontplooiing, die het Westen zoozeer te stade gekomen zijn bij zijn ontwikkeling. De assiduiteit van den arbeid der Inlanders is ten nauwste samengeweven met hun karakter en het gansche bestaan als volk; daarin zal niet eer verandering komen, vóórdat een algeheele, diepgaande verandering in dat volkskarakter komt. In werkelijkheid is de assidu-arbeid van den Inlander voor hem de meest geschikte. Economisch bezien past de arbeid van den Inlander zich niet aan aan de behoeften, die de wereld geschapen heeft; in datzelfde wereldbestel is hij daarom veroordeeld. Deze arbeid is ontoereikend om een volk een erkende hooger economische positie te geven in de rij der naties. Van uit Genève zal te eeniger tijd een stelsel van

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN — DENKT OOK OM DE OUDE STAD

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte
G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN

Zee- en Riviervischhandel L. WIGGERS
Wielakkerstr. 31, Arnhem, Tel. 450, Opgericht 1823.
6040 Uitsluitend eerste kwaliteit **VERSCH**
GEROOKTE, GEDROOGDE EN
GEZOUTEN VISCHWAREN
AANBEVOLEN VOOR OOST EN WEST

RAKERS KANTOORBOEKHANDEL
ELECTRISCHE HANDELSDRUKKERIJ
Hommelstraat 11a - Tel. 163 - Arnhem
HET BILLIJKST ADRES HIER TER STEDE.
SPECIAALHUIS VOOR VULPENHOUDERS.

RADIO TECHNISCH ING. BUREAU
WANTING & LUDWIG
HOOFDAGENT N. S. F.
NIEUWE PLEIN 30 - TELEF. 3180 - ARNHEN
RUIME KEUZE ONTVANGTOESTELLEN
AANBEVOLEN ADRES VOOR OOST EN WEST

KAMERBEEK
BAKKERSTRAAT 3
ARNHEM
MODELHOEDEN
CHAPELLERIES EN NOUVEAUTE'S

VERHUIZINGEN per Auto-Tapissière voor binnen- en buitenland.
GOEDERENVERVOER zeer billijke tarieven.
Zaterdag Bodedienst Arnhem-Utrecht, terug over Nijmegen. — 's Maandags Arnhem-Nijmegen.
Beleefd aanbevelend,
A. VAN DE VOOREN - ARNHEN
Bovenbergstraat no. 17 - Telefoon no. 3147
ingang naast den Heer Tooneman, Aannemer
Bestelhuis Utrecht: Jansveld 27, Tel. 13405. G. A. BRULL
Vertrek n.m. 4 uur.

regelingen over dit volk worden uitgestort, die nooit in de eerste plaats bedoeld zijn geweest voor dit speciale volk. Het resultaat van dit ingrijpen zou zijn dat den Inlander zijn vertrouwde vorm van gestadigen, weinig inspannenden arbeid ontnomen zou worden, terwijl hem daarvoor niets in de plaats gegeven zou worden. Al spelend leert de Inlander arbeiden. Men ziet op de sawah den kleinen dreumes den patjol hanteeren om zijn vader te helpen bij de aarden wallekes, die het water op het veld houden, enz. Allerlei bepalingen van Genève zouden, voor zoover ze betrekking hebben op *kinderarbeid*, ook direct ingrijpen in dit natuurlijke opleidingsproces. Maar door Genève zou niet uiteengezet worden hoe nu in den vervolg de leerschool van den tani zou zijn in te richten. De wijzigingen, die door de Geneefse regelen gebracht zouden worden in de verhouding tusschen den Europeeschen werkgever en den Inlandschen werknemer, zouden in wezen gering zijn, vergeleken met den algeheelen en geforceerden ommekeer, die er door gebracht zou worden in de inheemsche maatschappij.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (19/2 „Het arbeidsvraagstuk en de vrije emigratie“; 22/2 „Albert Thomas weer over de P.S.“), *De Sum. Post* (20/2 „De socialisten en Indië“) en *De Loc.* (12/2 „Westersche Maximen“, Dr. R. Broersma).

Nationalisme.

Dr. H. A. van Andel bespreekt in *De Loc.* (9/2, blz. 34) „Egypte's Verleden, Heden en Toekomst“. Het nadruk leggen op economische weerbaarheid, op maatschappelijke welvaart, schijnt schrijver een gezonde en sympathieke trek in het Egyptische nationalisme. Indien het nationalisme zich voornamelijk richt op het prikkelen van nationale gevoeligheden, op het verwekken van politiek nationaal gevoel, op het aanblazen van de vlam der eigenwaarde, op verhooging van het volksbesef zonder verhooging van de volkskracht, kan het wel veel verwarring doch weinig nut stichten. Vooral in onzen tijd, veel meer dan vroeger, is een volk op de politieke markt waard, wat het oconomisch waard is. De politieke zelfstandigheid van een overheerscht volk moet „van den grond af“ worden opgebouwd. Een gezond nationalisme streeft *allereerst naar verheffing van de maatschappelijke welvaart*. De boom van maatschappelijk welvaren levert op zijn tijd ook de politieke rechten en vrijheden. Maar: zonder boom geen vrucht! De oude Christelijke Kerk van Egypte, de Koptische, die een miljoen leden telt, vertoont teekenen van geestelijke ontwaking. In den regel gaat de maatschappelijke en staatkundige vooruitgang van een volk gepaard met het aannemen van den Christelijken godsdienst. Van Egypte is in dit opzicht nog weinig te zeggen.

De Loc. schrijft over „Het verre Oosten“ (9 en 16/2, blz. 55), de *Java-Bode* over „Het nieuwe Ned.-Chineesche verdrag“ (13/2) en „Imperiale en Koloniale belangen“ (15/2), het *Soer. Hbl.* over „Trotski“ (12/2, 3de bl. Villanus), „Donau, Karpaten“ (4, 7, 14 en 15/2, Ch. Boon) en „Britsch-Indië“ (14/2, 3de bl.), *De Sum. Post* over „Tropisch Australië“ (21/2).

Mohammadijah.

Op het te Solo gehouden 18de Congres. der Ver.

„Mohammadijah“ sprak de Inheemsche vrouw *Siti Hatminah* voor een publiek van ruim 4000 personen, over de Mohammedaansche vrouw. De vrouwen vereenigen zich in een organisatie: *Aisjah*, welke zich ten doel stelt om de voorschriften van den Islam te realiseren tot het welzijn der vrouwen. De generale secretaris, de heer *J. Anies*, heeft op Sumatra een tournee gemaakt; gedurende vijf maanden maakte hij aldaar propaganda en gaf hij leiding en voorlichting. Volgens dezen spreker heeft de Vereeniging thans het beheer over 205 scholen met 603 onderwijzers en 16.000 leerlingen, verdeeld over H.I.S.-en, schakelscholen, volksscholen, middag- en avondcursussen. De bibliotheek beschikt over 9897 boeken. De spreker *H. Moechtar*, hoofdbestuurder, somt de grondslagen van den Islam op: De Islam geeft aan de menschen de overtuiging om de wereld te hervormen; de Islam gelooft aan één God, het bijgeloof wordt hierdoor bestreden en vereering van andere godheden wordt onvoorwaardelijk verworpen; de Islam schrijft het gebruik van rede en dus het plegen van overleg voor om tot de waarheid te komen; de Islam inspireert tot werken voor het welzijn van de wereld. De Islam houdt niet vast aan de traditie, zeden en gewoonten, en er bestaat dus mogelijkheid tot verjonging. Immers schrijft de Koran voor het luisteren naar den goeden raad, van welke zijde die ook komt. De Moslims moeten zich dus steeds openstellen voor het goede van andere zijde en te allen tijde bereid zijn tot overleg om tot het goede te komen. Het is de plicht van den Moslim om den Islam te verbreiden, omdat hij alleen den mensch geluk en zaligheid kan brengen. *H. Moekti* behandelde het onderwerp: „Leven volgens de Islamleer“. Men moet alleen den Koran gebruiken als leidraad voor zijn godsdienstig leven, en zich niet door personen of boeken laten leiden. De bestudeering van den Islam moet zoodanig zijn, dat men telkens bij herlezing daarvan nieuwe schoonheid en leering vindt, zoodat de Koran een ware bron is geworden van alle kennis en inspiratie. *Kijaji Mansoer* hoopte dat men alle bijgeloovigheden overboord zou gooien en dat men met meer ernst de godsdienstige plichten zou vervullen. De heer *A. Mansoer* kwam in een beschouwing over „De positie van de Mohammedaansche vrouw“ tot de conclusie, dat de vrouw door alle tijden heen geminacht en vernederd werd. Toen kwam de Islam, die de verhouding van man en vrouw tot in de kleinste bijzonderheden regelde. Man en vrouw hebben eigen plichten; de man is de kostwinner en bestuurder, de vrouw onderhoudster en opvoedster. De welvaart van het land en dus ook van de wereld is afhankelijk van het gezinsleven. Thans is overal het streven waar te nemen om de meisjes de noodige kennis en ontwikkeling te verschaffen. Spr. spoorde de aanwezigen aan om de vrouwen en meisjes de noodige opvoeding te geven ten bate van het land. *H. Azis* schetste den wanordelijken toestand in Arabië vóór de geboorte van den Islam, en de rust en orde, die door den invloed van den godsdienst, hierna heerschte. De menschen zijn aangewezen op elkaars samenwerking. Zoolang de wereld bestaat, is er geen hechter bindmiddel voor de éénheid der menschen, dan de Koran. Alleen de Islam brengt éénheid onder het Boeddhisme, het Brahmanisme, het Christendom en andere godsdiensten. De tijd is

reeds gekomen, althans de teekenen zijn reeds waar te nemen, dat de éénheid zal komen. (*De Loc.* 7/2, blz. 3 en 18).

Het *Bat. Nwsbl.* (13/2 „Uit de Inlandsche wereld“) vermeldt de discussie over: de coëductie ter jaarvergadering van de Ver. „Pasoendan“ te Bandoeng, de *Java-Bode* (15/2) waarschuwt voor verschillende typeerende verschijnselen, die wijzen op een duurzame „Inlandsche actie en beweging“, het *Soer. Hbl.* (14 en 15/2, 3de bl. Villanus) vertelt van „Atjeh“.

Levensverzekering en levensduur.

De Sum. Post (18/2) constateert, dat de groote in Indië werkende levensverzekeringmaatschappijen zeer vooruitstrevend blijken te zijn. Blijken een circulaire worden verzekerd, die met ziekteverlof naar Holland gaan, gedurende zekeren tijd en tot zeker maximum bedrag vrijgesteld van premiebetaling; tevens is in bewerking een regeling voor *periodieke medische voorlichting*. Het ligt in de bedoeling personen, die reeds een zeker aantal jaren verzekerd zijn, in de gelegenheid te stellen zich gratis door een nader aan te wijzen geneesheer te laten onderzoeken. Mochten er dan kwalen of ziekten aanwezig blijken te zijn, waarvan de verzekerde zich niet bewust was, dan zal de geneesheer hem ter zake aanwijzingen geven en van voorlichting dienen. Het resultaat van dat onderzoek zal niet ten kenne van de maatschappij gebracht worden. Deze maatregel, door het eigenbelang ingegeven, kan een zeer groot algemeen belang dienen. Vooral in Indië waar het leven altijd nog iets zwaarder is dan in Holland, kan dit periodieke onderzoek een heilzame uitwerking hebben. Het is toch een bekend feit, dat tal van personen in de kracht van hun jaren, onverschillig zijn ten aanzien van schijnbaar onbeteekenende verschijnselen en zich althans niet bewust zijn van de beteekenis, die een vroegtijdig ingrijpen kan hebben. Eenvoudige aanwijzingen ten aanzien van dieet, levenswijze enz. kunnen van het grootste belang zijn, wanneer zij nog tijdig worden gegeven.

Het *Soer. Hbl.* (9 en 12/2, 3de bl. „Overpeinzingen“) plaatste een protest van mevr. Kist-van Rhijn te Garoet, tegen de propaganda, welke in verschillende bladen wordt gevoerd voor de z.g. „verjongings“-methode van dr. Voronoff; de *Deli Crt.* (18/2) weerlegt de generaliseerende waarschuwing van den Kerkeraad der Geref. Gem. te Medan „Tegen het ongehuwd uitkomen“; *De Loc.* (12/2, blz. 4, prof. dr. J. J. van Loghem) bepleit „Een goede opleiding voor het Inlandsch verplegend personeel“; *De Sum. Post* (20/2) geeft de voordracht weer van prof. dr. P. M. van Wulfften Palthe te Weltevreden over „Zenuw- en Zielsziekten“.

Transport en Verkeer.

Het *Soer. Hbl.* (8 en 13/2, 3de bl. Z.) kan zich niet vereenigen met de inzichten van den heer Gerlings, voorzitter van de Ver. van N.-I. Spoor- en Tramwegmaatschappijen, over het autoverkeer op Java. Volgens Z. is *het huidig antoverkeer goedkoop en onregelmatig*, juist wat de Inlandsche bevolking noodig heeft. Die lacht om Westersche regemaat en punctualiteit, en gedijt gunstig in hetgeen in onze oogen schrikkelijke onregelmatigheid is. De heer Gerlings bepleitte veranderingen en verbeteringen, welke slechts het gevolg zouden heb-

dat het autobusverkeer zóó mooi en regelmatig en zoo schitterend uit „verkeers-economisch” op punt gemaakt werd, dat de Inlander het niet meer betalen kan of wil. Men kent uit de historie van het Inlandsche leven der laatste decennia de geweldige mislukking van tal van Westersche maatregelen, welke den Inlander allerlei goede dingen zouden brengen. Men vond in de steden pomps rooilijnen uit, en bouw-verordeningen, paggers enz., alles voor hygiëne en regelmaat; men heeft alles gemasregel en het is over de heele eene mislukking geworden, welke veel schuld heeft aan de ontevredenheid der bevolking, hier en daar uitgelaaid tot verzet. En nu de Inlander een vermoedelijk heeft, dat zeer populair is, nu zal hem dat of ongenietbaar maken, of te kostbaar door dingen, welke den Oosterling tot ergernis zijn. Wij moeten niets hebben — zoo concludeert — dan een allerscherpst toezicht op het rijden der bussen, op de veiligheid, welke zij bieden. Dit dringend noodig.

De Bestuurshervorming.

De Java-Bode (16/2) had een persgesprek met den heer C. F. Staargaard, Regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming. Ten aanzien van dit onderwerp staat men nog voor zoovele problemen. De provincie Oost-Java is nu in verderen opbouw, Midden-Java is in opbouw; de instelling volgt Januari 1930. Midden- en Oost-Java zullen als provinciën in groei en ontwikkeling niet behoeven achter te blijven bij West-Java. Inmiddels gaat daar de overdracht van bevoegdheden verder. Onderwijs komt daarvoor in aanmerking en de Geneeskundige Dienst, waartrent echter permissiebeswaren gerezen zijn. Thans gaat nog veel naar de Provincie, wat later bij de Regentschapsmaatschappij moet terecht komen. Voor Java zijn de Regentschapsraden het groote experiment. De werking van het kiesstelsel zal men nu eerst hebben na te gaan, ervaring hebben op te doen. En blijft er nog altijd het moeilijke desa-vraagstuk, dat van den onderbouw voor de Regentschapsraden, hiertoe raakt men de bevolkingsmentaliteit, welke nog zoo vreemd staat tegenover de bestuurs-hervorming, en het karakter van de desa. Hoe dit alles zal evolueeren hangt van verschillende omstandigheden af. Openlegging doordat het verkeer naar of door de desa geleid wordt, is van veel invloed. Verder hangt veel af van het uiteraard langsame proces der volksoontwikkeling, waarbij de school een belangrijke factor is. Maar zeker moet men niet naar het voorbeeld eener Westersche constructie kijken. Veeleer rekening houden met wat er uit is in aansluiting met den eigen volksaardsgroei is, en dat zooveel mogelijk aanwenden om het nieuw te scheppen verband. Voor de Bestuurshervorming van de Buitengewesten is men thans aan een werkplan bezig, waarvoor men reeds veel gegevens beschikt, van het Inlandsche Genootschap en het Zelfbestuur en van het Departement B. B. Voor Bali is tot locale raden besloten. Voor Celebes zal men aan een ontwerp voor den onderbouw beginnen. Maar in het algemeen kon de heer Staargaard op verschillende punten niet verder dan tot probleemstelling. Het is de bedoeling de a.s. voorjaarszitting van den Volksraad een werkplan ter sprake te brengen. De opvatting van den heer Staargaard is, dat men moet uitgaan van het bestaande, zooveel als dat kan natuurlijk; het kapot maken wat bruikbaar is. En, andere maatregel, leering trekken uit wat de praktijk geleerd heeft.

De Deli Crt. veroordeelt de h.i. niet juiste verhouding tusschen het Gouvernement en de Land-schappen in „De afd. Benkalis” (26/1 en 18/2), en Soer. Hbl. acht „Natuurbescherming” (2 en 9/2, bl.) van het hoogste gewicht.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Onderwijs en gemeenschap.

Het zal in de historie der menschheid nog wel eerder zijn voorgekomen, — aldus een mededeling van het blad *Timboel*, algemeen periodiek voor Indonesië te Solo van 1 Februari — dat men eenig beschaafd deel der wereld een algemeene overproductie van geletterde, van geschoolde menschen meende te moeten constateeren. Deze vondst scheen voorbehouden aan de koloniale gebieden. En men vraagt zich af, of aan deze ontdekking de moederlandsche bezorgdheid voor den export van intellectuele werkkrachten geheel vreemd is. Welk vrij volk in een land van zekere beschaving en cultuur is op de gedachte gekomen om de vermindering van het onderwijs tegen te gaan, de ondergelegene in te beperken, hetzij deze den vorm van pagoerons, pasantrens of anderszins? In elk land van beschaving en cultuur dient elk individu de volle vrijheid te vinden zich vrij te ontwikkelen, gelegenheid te vinden tot persoonlijk-verwerklijking.

Het z.g. Westersch onderwijsstelsel, dat in de vorige eeuw in ons land is ingevoerd, doelde niet op zulke ideëele doeleinden. Het was eenvoudig bedoeld om geschoolde werkkrachten te kweken, geschikt als mandoers en schrijvers op bureau's en ondernemingen.

Geenszins zat de gedachte voor om een beschavingsarbeid door het Westen in het Oosten te beginnen.

Dit onderwijsstelsel, aldus geboren uit economische en niet uit cultureele overwegingen, moest van zelf de economische deiningen volgen van de koloniale maatschappij en zal steeds geneigd blijken zich in te stellen naar de behoeften en belangen der Westersche corporaties en ondernemingen in deze koloniën.

Vinden deze een onvoldoend aantal geschoolde inheemsche krachten op de arbeidsmarkt, dan kan het niet missen of eerlang komt een politiek van scholen bouwen, om zodoende de arbeidsmarkt „op peil” te brengen, naar den voorgrond.

In het tegengestelde geval, bij een groot aanbod van inheemsche krachten dat geschikt schijnt om den export van moederlandsche werkkrachten te belemmeren, wordt er alras uitgeroepen dat er te veel intellectuele inheemsche werkkrachten dreigen te komen; dan ontdekt men plotseling dat iedere dessajongen het ambt van djoeroetoelis aan een bureau ambieert en den patjol in den steek laat.

Deze misères, deze „ups and downs” in het Westersch-koloniale onderwijssysteem kennen we nu zoo langzamerhand wel. We weten best dat het de economie is, die aan de touwtjes van den Westerschen onderwijsharlekijn trekt.

Maar geen wonder. In een kolonie trekt de economie nu eenmaal aan alle touwtjes, beheerschen de z.g. economische belangen nu eenmaal alles. Dreigt er overproductie van rubber, dan hoort men aldra overwegen of de staatsmacht niet gebruikt zou kunnen worden om de productie in te beperken. (O zeker, men zal daarbij eventueel netter te werk gaan dan in den ouden tijd, toen het kruidnagelmonopolie van de Compagnie bedreigd werd en er dus óók „overproductie” heette te zijn. (Zie geschiedenis der Banda-eilanden, hongitochten enz.)

Om de politiek van dezen tijd inzake onderwijs-inkrimping en -verlaging goed te begrijpen, vergeet men nooit het karakteristieke standpunt van den Westering, die alles en óók het intellectualisme, in de eerste plaats beschouwt uit het oogpunt van economische belangen.

Deze beschouwing en houding werkt verwarrend op ons in, omdat onze wereldbeschouwing het onderricht (pagoeron) hoofdzakelijk in geestelijken zin verstaat.

Het officieele onderwijs in de vrije landen, waar geen strijd bestaat tusschen nationale idealen en de overheerschende economische belangen, kan tevens dienen tot vorming van persoonlijkheden en geestelijke waarden.

Het onderwijs in koloniale landen moet zich daarentegen beperken tot de economische noodzakelijkheden, omdat het de geestelijke aspiraties van het volk nimmer bevredigen kan.

De Westersche onderwijspolitiek in een kolonie is evenmin in staat de vorming van het inheemsche intellect te leiden en te waardeeren als b.v. de overheid hier te lande er in geslaagd is den inheemschen kapas-verbouw tot bloei te brengen.

Spijtig! Erg spijtig! Maar intusschen liet die mislukking de plaats vrij voor de uitheemsche suikerindustrie alhier, en voorkwam zij tevens de concurrentie tegen de textielindustrie in Twente, in Holland!

En zoo heeft de onmacht van de Westersche onderwijspolitiek om het intellectuele peil van het inheemsche volk werkelijk en algemeen omhoog te brengen, tevens het gevolg dat de ontplooiing en verspreiding van het Hollandsche intellect niet wordt belemmerd!

Maar we willen dat vreemde intellect alle kansen laten, het niet navolgende in zijn meening dat economische motieven dienen vóór te gaan, doch vasthoudende aan onze overtuiging dat het menschdom tot heden den grootsten en hechtsten steun heeft gevonden in het geloof aan eeuwigdurende meerderheid van het geestelijke boven het stoffelijke.

Maar door den vreemdeling die van onze eigen wereld zoo weinig of niets wil aanvaarden, willen we ons niet langer laten begiftigen, in hem willen we geen weldoener meer zien.

Als hij zoo weinig begrip toont voor onze verlangens op het gebied van onderwijs, dan ligt het aan ons om zelf aan te pakken. Het verwijt van het nageslacht zal ons er niet den vreemdeling treffen, als wij te lam zijn om den eigen opbouw ter hand te nemen.

En zulk een verwijt van het nageslacht ware zwaarder dan als dwazen nagewezen te worden door den vreemdeling die ons huis voorbij loopt.

De redactie van *Timboel* teekent hierbij het volgende aan:

In een opmerkelijk artikel over de Hollandsch-Indische onderwijscommissie merkt een medewerker van de Soeloeh Rajat Indonesia o.m. op: „Onze landgenooten behoeven zich niet te verwonderen dat de Regeering het euvel der overproductie alleen zoekt

bij de Holl.-Inl. scholen. Wij zijn er wel aan gewend. Die overproductie aan Westersche geschoolde krachten is in wezen een som van alle afleveringen van alle scholen met Westersch lager onderwijs. Wil men de overproductie op de manier van de overheid regelen... best, maar dan over de heele linie en dan naar verhouding van het aantal belastingbetalers. Dit is toch billijk, nietwaar, en logisch. De Regeering zegt bij monde van den Directeur van Onderwijs: er is overproductie van werkkrachten die Westersch lager onderwijs hebben gehad. Westersch lager onderwijs wordt gegeven op de Eur. Lagere school, de Holl.-Chin. school en de Holl.-Inl. school. Waarom wil de Regeering met de besnoeiing zich alleen beperken tot de H. I. S.?”

Tot zoover de S. R. I. Men ziet, de concurrentiezorgen betreffen niet alléén het in het moederland gevormde Hollandsche „intellect”.

De gelijkstelling der Chineezen.

Het Mal.-Chineesche blad *Warna Warta* van 16 Januari zegt dat reeds sedert een kwart eeuw de Chineezen aan de Regeering om gelijkstelling met Europeanen vragen. Eerst nam de Regeering er geen notitie van, omdat zij de tijd nog niet gekomen achtte; later toen het verzoek dringender werd, beloofde de Regeering er over te zullen nadenken, vervolgens antwoordde zij de zaak te zullen onderzoeken en nu luidt haar antwoord ten slotte: Zoodra in China alles modern is ingericht en de Chineezen toonen naast Europeanen te kunnen staan, zullen zij hier gelijke rechten als Europeanen krijgen. M. a. w. wordt met de toekenning van gelijke rechten aan de Chineezen gewacht tot China sterk en vereenigd is. Maar als de Chineezen hebben te wachten tot China sterk is om gelijke rechten te krijgen, zullen dan ook de Indo-Chineezen zich los kunnen maken van den band, die hun onderdaanschap vormt? Dat is nog de vraag. De Indische Regeering heeft een wet gemaakt, waarbij de Chineezen in twee groepen gesplitst zijn, de totoks en de Indo's. Een tok die ongewenscht is, wordt eenvoudig het land uitgezet, maar een Indo die de wet overtreedt, kan naar Digoel worden verbannen, omdat hij Nederlandsch onderdaan is. De Indo-Chineezen moeten zelf trachten om verandering te brengen in hun positie, ze worden erkend als werkelijke inwoners van dit land of als vreemdelingen met gelijke rechten als Europeanen. Een van de twee. Om te blijven zwijgen en te wachten tot China sterk is, is verkeerd.

Bizondere gasten, ongewenschte dwarskijkers.

Het Mal.-Chineesche blad *Sin Po* van 17 Januari, zegt: Mr. Albert Thomas zal hier met een Gouvernementsboot komen, op Gouvts. kosten in het Hotel des Indes logeeren, een Gouvernementsambtenaar tot gids krijgen en als officieel persoon beschouwd en door officieele personen ontvangen worden. Kortom, hij zal hier door al wat „officieel” is omringd worden. In die drie dagen tijd zal hij niet erg veel te weten kunnen komen omtrent de arbeidstoestanden in Indonesië en wat hij over de Poenale Sanctie naar Genève brengen zal, zal slechts datgene zijn wat hij uit officieele kringen en van de ondernemers zelf te hooren krijgt. Maar desalniettemin behoeven wij Oosterlingen, die groot belang hebben bij de komst van dezen voorzitter van het Internationaal Arbeidsbureau te Genève, de hoop niet op te geven en te denken dat Mr. Thomas door de officieele wereld en het kapitaal zal kunnen worden beïnvloed, al mist hij de gelegenheid om zelf met de inheemsche arbeiders te spreken en hun toestanden te zien. Hij is schrander genoeg om een eigen inzicht te hebben en zich geen zand in de oogen te laten strooien omtrent de welvaart van het volk onder vreemde overheersching en van inheemsche arbeiders in dienst bij het vreemde kapitaal.

Uit het bericht dat de P. P. P. K. I. Mr. Thomas door tusschenkomst van den heer Thamrin een memorie over arbeidsvraagstukken in dit land zal aanbieden, blijkt dat de nationalistenvrouwen in hem stellen, al komt hij hier slechts als gast der Regeering, en hij moreel verplicht is, om later niets leelijks van de gastvrouw te zeggen.

Onze hoop kunnen wij vestigen op Prof. Grims-haw, secretaris van het Internationaal Arbeidsbureau, die hier ook komt en eveneens gast der Regeering zal zijn. Natuurlijk zal men hem hier alleen laten zien wat goed is, maar hij is geen klein kind, dat op beschouwingen van anderen afgaat.

Zijn gezegde in een interview te Medan, dat de Poenale Sanctie hier milder en beter is dan in andere landen, is een diplomatisch antwoord, dat geen lof voor de Hollanders in Indonesië inhoudt.

Over de vraag of de Poenale Sanctie noodig is of niet, heeft hij zich niet uitgelaten. Velen denken dat

M. Z. Booleman's Postzegelhandel

AMSTERDAM

Galerij 47 (bij Paleis v. Volksvlucht) - Tel. 34092

IN- EN VERKOOP VAN POSTZEGELS

Vraagt gratis Prijscourant

5741

Hoofdinspecteur voor 's-Gravenhage: F. J. MAHLMAN, Plaats 31 a.

Prof. Grimshaw, die door officieele personen ontvangen en omringd wordt, zich aan de zijde der Regeering en ondernemers scharen zal. Wij denken er anders over. Als de Regeering werkelijk voornemens is om de vertegenwoordigers van het Int. Arbeidsbureau te beïnvloeden, dan treft zij het ongelukkig, dat zij nu voor zich heeft twee mannen wier standpunt in arbeids- en diplomatieke zaken wereldbekend is. Al zien zij hier alleen mooie gebouwen en administrateurswoningen, toch zullen zij hun beschouwing niet alleen op het geziene baseeren.

Het is nu tijd van het wereldgerecht. Voor dit wereldgerecht, dat te Genève zetelt, moet nu elke regeering of partij rekenschap geven voor haar daden. Al wordt daar niet gestraft, de publieke opinie van de heele wereld is voldoende straf, om tot voorzichtigheid te manen.

Oost- en West-Ind. Literat.-Oversicht.

Iets over Krontjong.

Bij een foto van het voor de microfoon spelend Krontjong-muziekgezelschap der ongetwijfeld aan vele onzer lezers bekende vereenigingen „Eurasia” en „Indische club”, teekent de redactie van „Oedaya” (Nr. van Maart, bl. 46) het volgende aan: „Met het klankschilderend woord „krontjong” werden oorspronkelijk aangeduid holle ringen, gevuld met steentjes, waaraan vaak kleine belletjes bevestigd waren, en die vooral door kinderen om de enkels werden gedragen. „Krontjong” is dus het rinkelend geluid van kleine voorwerpen. Wanneer in een mooien maannacht jongelieden de bekende en smachtende liedjes zingen, begeleiden zij zich daarbij op de mandoline of gitaar. Ook deze instrumenten met hunne metalen snaren, maken een „krontjong”-geluid.

Langzamerhand is „krontjong” de naam geworden van het geheele repertoire van die eigenaardige Maleische liederen met sterk-Europeesche inslag, welke zoo hevig op de herinnering van Indië-kenners inwerken. „Krontjong”, dat is de geheele romantiek van den Indischen tropennacht; silhouetten van cocospalmen, een bootje wiegelend op het water, een open rijtuig in een sukkeldraffe minnende paren rondvoerend; dit alles in „rozengeur en maneschijn” en daarbij het Krontjong-lied in de nachtelijke stilte...”

De redactie besluit: Zij [nl. de „krontjongers” van Eurasia en de Indische Club] zullen ongetwijfeld, in Holland althans, den dank oogsten van velen, die thans in de intimiteit van de huiskamer zich kunnen laten gaan in de herinnering aan hun Indische jaren.”

Ten behoeve van hen, die iets meer willen weten van de liefelijk klinkende krontjong-muziek en de liedjes welke er bij worden gezongen; muziek die in Holland, ook bij het niet-Indische publiek, zoo zeer in den smaak valt (vooral sedert ze op grammofoon-platen werd vastgelegd¹⁾ waardoor verschillende radio-omroepverenigingen (A.V.R.O., K.R.O. en V.A.R.A. bijv.) haar talrijke luisteraars er van laten genieten), vestigen we de aandacht op de, naar het schijnt weinig bekende studie:

Krontjong als muziekinstrument, als melodie en als gezang, door A. Th. Manusama (Batavia, G. Kolff en Co., 1919).

Het is een interessant, van afbeeldingen en notenschrift voorzien boekje, dat aandacht verdient wijl de literatuur over de krontjong zeer schaarsch is. De schrijver toont aan, evenals Dr. F. de Haan in

¹⁾ Een 15-tal dubbel bespeelbare platen is in den handel gebracht door „The Dutch Gramophone and Radio works”, P. Meijer te Amsterdam. (Zie de advertentie op bl. 4 van dit K. W.).

zijn onvrijwilligen standaardwerk: Oud Batavia, dat de muziek te danken is aan de Portugeezen, die haar, vóór de komst der Hollanders, op Java invoerden, waarna ze door Mardijkers²⁾ en Inlandsche Christenen in de omgeving van Batavia werd overgenomen, om vervolgens vasten voet te verkrijgen en tot heden te houden in de Indo-Europeesche samenleving op Java.

Catalogus Bibliotheek Dep. van Koloniën.

Ter Algemeene Landsdrukkerij te 's-Gravenhage is verschenen het 7e Vervolg van den „Catalogus van de Boekerij van het Departement van Koloniën”, bewerkt door den Bibliothecaris, den heer M. C. Mallée.

De hr. M. heeft zich wat de indeeling betreft gehouden aan het beproefde systeem van zijn voorgangers, de h.h. Hartmann en Schalker, die de vorige uitgaven bezorgden. Deze indeeling is uitermate praktisch, in sommige opzichten praktischer, naar het ons wil voorkomen, dan de inrichting van den Catalogus der bekende Koloniale bibliotheek van het Kon. Instituut en het Indisch Genootschap, eveneens te 's-Gravenhage.

Dit zevende vervolg bevat eene opsomming van de aanwinsten aan boeken en kaarten [maar dit laatste wordt op den titel niet uitgedrukt, hetgeen bij vorige edities o.i. zeer terecht wel is geschied] van de rijke verzamelingen van het Dep. van Koloniën gedurende het tijdvak Juli 1923—December 1927. De omvangrijkheid legt getuigenis af dat „Koloniën” er naar blijft streven zijn Bibliotheek geregeld uit te breiden en up to date te houden, in de eerste plaats met uitgaven welke op onze koloniën betrekking hebben en daarnaast met die van andere koloniseerende mogendheden. Op het bezit van boeken welke in Inlandsche talen gedrukt zijn, schijnt het Departement evenwel geen prijs te stellen. Noch in de vorige uitgaven, noch in het nu verschenen Vervolg op den Catalogus vindt men ook maar één dergelijk geschrift vermeld. In dat opzicht steekt de bovengenoemde Koloniale Bibliotheek wel zeer gunstig af bij die van het Departement van Koloniën.

We mogen den samensteller gelukwensen met de voltooiing van dezen nuttigen arbeid; er zit meer aan vast dan oningewijden beseffen, vooral ook wat betreft de samenstelling van een Register, dat belangrijke hulpmiddel om in een catalogus spoedig den weg te vinden. Dat de heer Mallée gebroken heeft met het oude systeem van twee Registers is een goede verbetering te achten.

Ons Zeewezen.

De Maart-afl. brengt het vervolg van het geïllustreerde artikel van L. C. Vrijman: Uit de geschiedenis van den West-Afrikaanschen slavenhandel. Schr. wijdt thans zijn aandacht aan hen die aan dat bedrijf deelnamen, o.a. de „West-Indische Compagnie”. Verder schrijft R. V. over het olie- en quarantaine eiland Poelau-Samboe, gelegen aan de noordkust van de res. Riouw en Onderh., vlak tegenover Singapore.

Onze Aarde.

Het Maart-Nr. bevat eene beschouwing, met mooie illustraties en, ter oriëntering een kaartje, van Dr. Alb. C. Kruyt over het priesterschap bij de heidensehe Toradja's van Midden-Celebes. Het is een merkwaardig verschijnsel dat bij de Oost-Toradja's de functie uitsluitend door vrouwen wordt vervuld, terwijl bij de West-Toradja's zowel mannen als vrouwen als priester optreden. — Verder nog een korte bijdrage van J. L. L[amster], naar aanleiding van onlangs opgegraven voorwerpen uit den Hindoe-tijd op Java, nl. een bronzen klok en dito bel, waarvan afbeeldingen de beschrijving verduidelijken.

Nederlands Indië.

Met verwijzing naar de bespreking in Kol. Weekbl. van 7 dezer van afl. 1 van het standaardwerk „Nederlands Indië, land en volk, geschiedenis en bestuur, bedrijf en samenleving” dat onder leiding van Prof. D. G. Stibbe bij de Uitg. „Elsevier” te Amsterdam verschijnt, zij medegedeeld, dat thans reeds de 2e afl. het licht zag. Prof. W. van Bemmelen beëindigt het Aardrijkskundig overzicht, terwijl daarna een aanvang wordt gemaakt met de bijdrage van Prof. T. J. Bezemer: Volken en volksinstellingen. Ook deze afl. is rijk voorzien van belangwekkende afbeeldingen.

De Indische Mercur.

No. 12 (20 Maart). Dr. H. W. A. Deterding, door Prof. Dr. L. Rutten. — Dr. Ir. C. F. Stork, door Jhr. Mr. H. Smitsaert (met portret). — Eerepromotie Ir. C. F. Stork en H. W. A. Deterding. — Taxaties van den wereldoogst van suiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — Over de arbeidstoestanden in en de werving van arbeidskrachten voor de Straits Settlements, de Fed. Malay States and Ceylon, door

²⁾ Een zeer duidelijke en afdoende verklaring der teekening van „Mardijker” geeft Dr. de Haan in zijn Oud-Batavia, welk kostelijk werk eerst zeer kort geleden van een uitmuntend, afzonderlijk verschenen, Register werd voorzien.

Mr. Cecile Rothe. — De rechten op grond en water op Java en Macoera verklaard door Mr. J. H. Hoeslinga, besproken door Prof. Mr. Ph. Kleintjes. — De Landsbedrijven van Ned.-Indië in 1928. — De Bestuursoverdracht van Curaçao. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over aetherische oliën — boschwezen — gommen enz. — looistoffen — geneesmiddelen enz. — specerijen — voedingsmiddelen — vruchten en groenten.

Over papaine.

In bovengenoemde literatuur-opgave wordt de aandacht gevestigd op een tweetal publicaties over papaine, beide geschreven door H. W. Hofstede; nl. een zeer uitvoerige studie over cultuur, winning en verwerking van het melksap, eigenschappen van de papaine en statistische gegevens (verschenen in Meded. No. 5 der Afd. Nijverheid van het Departement van Landb., Nijverh. en Handel te Buitenzorg); en een uitvoerig artikel over samenstelling, eigenschappen en toepassingen van papaine (in Pharmaceutisch Tijdschr. v. N.I. 1929, No. 1).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 33 (9 Febr.). Het doorlezen van de brochure Middendorp, door Deliaan. — Werkwijze voor het conserveeren van latex. — Prof. Treub spreekt over Arbeidsregeling. — Vrije arbeid in de Straits. — Overzicht van de handel in specerijen in 1928, door W. H. Westermann. — De bemesting met kalizouten en de bodemreactie; door A. Mayer (vervolg). — De rubberpositie.

Locale Belangen.

Uit den inhoud van afl. 4 (16 Febr.). Modern archiefbeheer, door W. — De organisatie der Naamlooze Vennootschappen voor de Volkshuisvesting door v. K. — Artikel 515 van het Wetboek van Strafrecht en gemeentelijke regeling der bevolkingsregistratie, door G. — De plaats van de belastingen van onroerende goederen in de gemeentelijke belastingstelsels, door Mr. M. de Jong. Voorts is in de rubriek „Decentraliana” o.m. afgedrukt de openingsrede, uitgesproken door den Gouverneur van de Provincie Oost-Java, den heer Hagedeman, op de eerste vergadering van den Provinciaal Raad.

De Periscoop. Alg. Weekblad voor Suriname.

In No. 224 (van 9 Febr.) voortzetting der beschouwingen: Historie van de petroleum in Suriname; schr. behandelt nu „Olie in het Marowijne district”. — Ook het volgend Nr. (van 16 Febr.) bevat een vervolg: Het Copenamedal, en: Geologische beschouwing betreffende olie in Suriname. — In het Nr. van 23 Febr. wijdt de redacteur, heer S. H. Azijnman, waardeerende woorden aan de nagedachtenis van Dr. Ir. C. Lely, oud-gouverneur van Suriname, overleden te 's-Gravenhage den 22en Jan. j.l.

Inter-Ocean.

In de hier te lande eerst nu aangekomen October-afl. van dit te Weltevreden in de Engelsche taal verschijnend maandschrift, vraagt Mevr. M. V. Moens-Zorab aandacht voor een der meest interessante figuren uit de wajang-literatuur, nl. Satrio, mooie illustraties vergezellen den tekst (wat trouwens het geval is met alle andere bijdragen in dit afl.). — De hr. S. Kalfsch schrijft over Javaansche emigratie in Suriname. — De hr. A. Zimmermann geeft een kort artikel over luchtverbinding tusschen Nederland en Indië en over de opening van de gerijken luchtvaartdienst op Java. — Verder nog een kort stukje: De legende van Tjoeng Wanara. — Het gebruikelijke Supplement bevat een reeks schitterende foto's met betrekking op het Inlandsche visscherijbedrijf aan Bantam's kust.

* * *

E. Mjöberg. Durch die Insel der Kopfjäger. Abenteuer im Innern von Borneo. Mit 100 Abbildungen und einer Karte. (Leipzig, F. A. Brockhaus).

Geschiedenis van de Minahassa tot 1829, door Dr. E. C. Godée Molsbergen, Landsarchivaris. Met plaat en kaart. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Fourth Pacific Science Congress, to be held at Batavia-Bandoeng from Thursday, May 16th to Saturday, May 25th 1929. Second announcement (issued February 1929). With map showing the routes of excursions. (Buitenzorg, Archipel Drukkerij).

Een beklimming van den G. Lamongan, door H. R. van Heekeren. Met afb. (Eigen Haard, Maart '29).

Microscopical, physical and chemical studies of limestones and limestone-soils from the East Indian Archipelago, by Prof. J. van Baren. With maps and plates. (Mededeelingen van de Landbouwhoogeschool te Wageningen, deel 32, verhandeling 7).

FAMILIE-PENSION

NASSAUPLEIN 29 - DEN HAAG - TELEF. 13765

Schitterende groote Salons en Slaapkamers met Bad, benevens Eet- en Conversatiezaal, Centrale Verwarming, vaste Waschtafels, koud en warm stroomend water, prima Keuken

Mr. J. W. van Lansberge [Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië van 1875—1881, overleden te Menone 17 Dec. 1905], door S. Kalf. Met portret. (De ad. Verlofganger, 22 Maart).

Kokespalme, von Dr. F. W. T. Hunger. Mit 30 Abbildungen. [Bangerts Ausland-Bücherei No. 29]. Hamburg und Leipzig, Deutscher Auslandverlag.

Het Notarisambt en de notarieele akte. Studie van de Ned.-Indische wetgeving op het notarisambt. Het reglement op het notarisambt in Ned.-Indië, vergeleken met de Nederlandsche wetgeving, enz. Voorgelicht door H. W. Roebij. Eerste deel. (Weltevreden, N.V. Boekh. en Drukkerij Visser en Co.).

De toonkunst bij de Madoerezen, door J. S. en Brandts Buys-van Zijp. Met platen en illustraties. (Djawa, Tijdschrift van het Java-Instituut, Jaarg. 1928, afl. 3—6. [Deze studie over de Madoereesche muziek en muziekinstrumenten is uitgedrukt tot een monografie van bijna 300 blz. druks.]

BOEKAANKONDIGING.

De Oost-Indische Compagnie en Quinam.

De betrekkingen der Nederlanders met Annam in de XVIIe eeuw.

Dezer dagen (19 Maart 1929) werd tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte op proefschrift met den hierboven genoemden titel aan de Universiteit van Amsterdam bevorderd de heer W. J. M. Buch. Daar deze studie niet slechts eene belangrijke aanwinst beteekent voor de geschiedenis der Oost-Indische Compagnie, maar ook voor die van Annam, komt het ons gewenscht voor, hierop met enkele woorden de aandacht te vestigen.

Het ondervolgende uit het voorwoord van den schrijver getrokken zal de betekenis van zijn werk verschenen bij H. J. Paris, Amsterdam) duidelijk maken.

„Dr. H. P. N. Muller vestigde indertijd de aandacht van het gouvernement van Fransch Indo-China op de vele belangrijke documenten betreffende dit gebied, aanwezig in het archief der Nederlandsche O.-I. Compagnie, berustend op het Algemeen Rijksarchief te 's Gravenhage. Nadat aldus de belangstelling gewekt was, liet dit gouvernement afschriften maken van de zich op het Alg. Rijksarchief bevindende stukken, betrekking hebbende op Annam en Tonkin. Het bijeenzoeken dezer documenten vond plaats onder leiding van den archivaris Mr. R. Bijlsma. Het afschrijven geschiedde met de bedoeling, de copieën eerlang te deponeren te Hanoi, de hoofdstad van Fransch Indo-China. Omstreeks denzelfden tijd verscheen het werk van Maybon, getiteld „Histoire moderne du pays d'Annam", handelend over de geschiedenis van Annam en Tonkin. Van de stukken, aanwezig op het Alg. Rijksarchief te 's Gravenhage, heeft hij voor zijn rijk gedocumenteerd werk geen gebruik gemaakt. De studie, welke hierbij wordt aangeboden, beoogt deze leemte aan te vullen. Zij handelt over de betrekkingen der O.-I. Compagnie met Quinam (het tegenwoordige Annam) in de 17e eeuw enz."

De inhoud is verdeeld in 6 hoofdstukken, t.w. I. Inleiding; II. Pogingen tot het aanknoopen van relaties; III. De handelsbetrekkingen van 1633 tot 1635; IV. De idem van 1636 tot 1638; V. De voorbereiding tot en het verloop van den oorlog 1639—1644; VI. Onderhandeligen, vredestractaat en de daarop volgende gebeurtenissen tot 1652; verder treft men aan Biographie en Bijlage. Een kaart uit den catalogus leupe verduidelijkt de gebezigde geographische bijzonderheden.

W.

Suriname.

„De West" van 8 Februari schrijft: „De heer H. J. Knottenbelt Azn., eigenaar van plantages in Suriname, is heden weder vertrokken naar Nederland. Zijn bezoek aan Suriname had ten doel om na te gaan of uitbreiding der koffiecultuur wenschelijk was. Deze vraag wordt door hem beantwoord. Hij deelde ons heden mede, dat de onderneming de Nieuwe Grond met een honderd akkers zal worden uitgebreid (op het aangrenzend terrein genaamd Beninburg) een uitbreiding die geleidelijk zal worden opgevoerd tot vijftig akkers.

De heer Knottenbelt acht de kansen op vergrooing van het afzetgebied voor de Liberia-koffie niet gunstig, al is ten aanzien van de verbeterde bevruchtingswijze volgens de methode dr. Fernandes ook z. i. nog het laatste woord niet gesproken. Dat aan diens proeven waarde hecht, blijkt uit het feit, dat de koffiefabriek op de pl. Mon Tresor zal worden gemoderniseerd en ingericht volgens de methode Fernandes, zoodat aldaar zeer afdoende proeven zullen kunnen worden genomen. In het algemeen is de heer Knottenbelt van oor-

deel, dat uitbreiding van de Surinaamsche ondernemingen noodzakelijk is om te komen tot een vermindering van de algemeene kosten."

* *

In hetzelfde blad lezen wij dat aan de N.V. Handel en industrie Syndicaat, gevestigd te Batavia, met uitsluiting van anderen, voor een jaar kosteloos vergunning is verleend tot het instellen van domeingrond van een onderzoek naar het voorkomen van moko-moko (Montrichardia aculeuta). Herinneren wij ons goed, dan zijn vele jaren geleden in Britsch-Guyana proeven genomen om uit deze plant papier te vervaardigen.

* *

„De West" van 12 Febr. schrijft:

„Het afgelopen jaar is een hoeveelheid van 714 ton rijst uitgevoerd, ter waarde van ongeveer een ton gouds. Groot is die uitvoerwaarde zeker nog niet, maar het is in ieder geval een voldoening, dat de laatste jaren de uitgevoerde hoeveelheid geleidelijk stijgende is.

Het vraagstuk van den rijstuitvoer is ingewikkeld en de meeste deskundigen zijn weinig optimist over onze kansen in die richting. Daarom te meer is het verheugend dat, om zoo te zeggen, de uitvoer groeit tegen den druk in.

Het voorbeeld van Britsch Guyana is wel in staat om ons te prikkelen tot volhouden. Onze Engelsche burenen voerden het afgelopen jaar 18.390 ton rijst uit, ter waarde van ongeveer 2½ miljoen gulden."

* *

Hetzelfde blad schrijft dat de waarde van den uitvoer in het afgelopen jaar 11.6 miljoen gulden bedroeg, tegen 11.8 miljoen in het jaar te voren.

Aan cacao werden ruim 2500 balen uitgevoerd, ongeveer 500 balen meer dan het jaar te voren. De uitvoer van koffie bedroeg ruim 34.000 balen, of ongeveer 11.000 balen meer dan in 1927. De uitvoer van maïs bedroeg slechts 67 ton, ruim de helft van het jaar te voren.

De rijstuitvoer ging vooruit. De suikeruitvoer bedroeg 15.6 miljoen K.G., tegen 14.3 miljoen. Er werden 374.000 sinaasappelen uitgevoerd, nog niet de helft van het jaar te voren. De balata-uitvoer bedroeg 519 ton, tegen 766 ton. Aan bauxiet werd 207.000 ton uitgevoerd, tegen 176.000 ton. De waarde van den houtuitvoer was f 318.000, of f 135.000 meer dan het jaar te voren.

Slechts 390 Panamahoeden werden uitgevoerd, of ongeveer een derde van het jaar te voren.

Dat het totaal van den uitvoerstaat niet ongunstig is, is in hoofdzaak te danken aan den grooteren koffiuitvoer.

* *

Verder lezen wij nog in „De West" van 12 Februari:

„Het vorig jaar had de kolonie bezoek van de heeren S. A. Savitsky, een Russisch ingenieur en Jacques Thoreau, hoogleeraar aan de Belgische Universiteit te Leuven. Zij interesseerden zich voor goud en brachten een bezoek aan eenige placers in ons binnenland.

Het onderzoek schijnt hun belangstelling gaande te hebben gemaakt, want onlangs zijn beide heeren teruggekeerd, ieder ditmaal op eigen gelegenheid.

De heer Savitsky is de afgelopen week naar Albina vertrokken, om, zooals hij ons mededeelde, een exploratie naar het voorkomen van goud in te stellen in het gebied der Grankreek, aan de Marowijne. De heer Thoreau is voor het onderzoek van een plaser in het Mindrinetiagebied.

Eerstgenoemde is vergezeld van een ingenieur, de heer J. Parudant en een secretaresse."

Gezien de uiterst primitieve reisgelegenheid zal die „secretaresse" zich zeer moeten behelpen.

* *

Op 14 Februari is de nieuwe lepraverordening door de Koloniale Staten met algemeene stemmen op één na aangenomen. Het debat was zeer interessant. Volgens het verslag in „De West" van 15 Februari had het lid Putscher het over de „treef", in verband met lepra, van welk verband de heer P. overtuigd is. Hij kende „een geval van een Hollandsch ambtenaar, die een hardnekkigen uitslag kreeg aan de hand. De officieren van gezondheid stonden er machteloos tegenover. Toen heeft een eenvoudig man, maar een man van ervaring, hem gezegd om geen schildpad meer te gebruiken, want

dat dit de oorzaak was van zijn uitslag en hij voortgezet gebruik, de oorzaak zou worden dat hij melaatsch werd. Hevig ontsteld, heeft bedoelde ambtenaar dien raad opgevolgd, met het resultaat dat de uitslag van zelf genas."

Zou die „eenvoudige man van ervaring" niet weten dat men hier te doen had met een geval van idiosyncrasie? Maar hoe wist die eenvoudige man van ervaring dat schildpad de oorzaak was? Ook in Suriname is schildpad geen dagelijksche kost. Wij zouden den heer Putscher willen verzoeken het artikel „treef" in de „Encyclopaedie van Nederl. West-Indië" te lezen, zoo hij dit nog niet heeft gedaan.

* *

Suriname krijgt nu en dan bezoek van toeristen. Nu is daar de heer van Dapperen aangekomen. Hij heeft de laatste jaren in Oost-Indië vertoefd en wil nu kennis maken met de West. Hij blijft slechts drie weken in Suriname.

* *

In het afgelopen jaar zijn van Suriname naar Curaçao vertrokken: 343 mannen, 58 vrouwen en 28 kinderen, in totaal 429 personen.

In 1927 bedroeg het aantal jongelieden dat naar Curaçao trok 325, in 1926 was het aantal 184 en in 1925 trokken naar Curaçao 154 jongelieden.

* *

Naar „De West" verneemt zal de heer Koker weldra terugkeeren in Suriname en is het hem gelukt kapitaal te vinden tot voortzetting van de boringen naar petroleum in Nickerie.

* *

Mr. Dr. P. H. W. C. van den Helm, oud-Gouvernements-secretaris in Suriname, heeft op 19 Maart in een bijeenkomst van het Kon. Nederl. Aardrijksk. Genootschap een lezing met lichtbeelden gehouden over „Surinaamsche vraagstukken". Van de interessante voordracht vindt men o.m. een verslag in de „N. R. Ct." van 20 Maart, Ochtendblad B.

De lezing is ook gehouden in de Concertzaal „Figi" te Zeist voor het Nutsdepartement Zeist.

Naar aanleiding dezer lezing schrijft v. R. aan de „N. R. Ct." van 24 Maart, ochtendbl. A:

„In het ochtendblad van de „N. R. Ct." van 11. Woensdag komt voor het verslag van eene causerie, door mr. Van den Helm, oud-Surinaamsch hoofdambtenaar, gehouden in eene bijeenkomst te Rotterdam van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap. Blijkens dat verslag zou de spreker toen de conclusie hebben ontwikkeld, „dat de dikwijls gegeven voorstelling onjuist is, als zou Suriname nu in verval zijn na een tijdperk van grooten bloei in vroeger eeuwen".

Ik acht het niet van belang ontbloeit hiertegenover de uitspraak te stellen van minister Fransen van de Putte, die, toen bij de behandeling in de Tweede Kamer, op 10 Mei 1865, van het ontwerp van het vigeerende regerings-reglement voor Suriname, een analoog geluid werd gehoord, daarop als volgt heeft gereageerd:

„..... Maar van meer belang is de opmerking, of liever de tegenspraak door het geachte lid uit Hoorn, dat Suriname eigenlijk nooit bloei gekend heeft... Ik spreek pertinent tegen dat in de laatste helft van de vorige eeuw Suriname geen bloei gekend heeft; onder de gelukkige koffie-productie van Suriname in het laatst der vorige eeuw, heeft die kolonie bijzonder gebloeid. Wanneer ik opgeef dat tusschen 1750 en 1790, met klimmende productie, Suriname het zoo ver gebracht heeft, dat het jaren heeft beleefd, waarin vijftien miljoen pond koffie werd opgebracht, ... dan verzeker ik, dat dit een productie was, die voor Suriname groot mag genoemd worden. Wanneer ik daarbij voeg, dat de prijzen der koffie in het laatst der vorige eeuw eenigen tijd geweest zijn een gulden vijftig cents het pond, dan is het daaruit duidelijk, waarom iedereen in dien tijd aandeel in Surinaamsche koffieplantages... wilde hebben. Wanneer wij die tijden nog mochten beleven dat de prijs der koffie f 1.50 per pond was, dan kon een minister van koloniën in deze Kamer komen met een extra-batig slot van ongeveer zeventig miljoen op een jaar. Ik zou alleen vreezen, dat het met Nederland als met Suriname zou gaan, dat het spreekwoord bewaardheid zoude worden, dat het wel sterke beenen moeten zijn, die deze weelde dragen. Maar zeker is het dat de geachte spreker zich vergist heeft,

Wissel In- en Verkoop Credietbrieven Telegrafische Uitbetalingen	Hollandsche Bank voor West-Indië Keizersgracht 25 AMSTERDAM C) Tel. 31290 en 35290 CURAÇAO CARACAS VENEZUELA Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika. 6008	Incasseeringen Handelsinformaties Rembours- en Document.-Credieten

wanneer hij beweert dat Suriname onder het oetdooi geen bloei heeft gekend..." (Zie Bordewijk, Handelingen over de Reglementen op het beleid der Regeering in de koloniën Suriname en Curaçao, 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1914, blz. 262).

* *

Op de onlangs te Paramaribo gehouden kerkconferentie der Evang. Broedergemeente in Suriname waren naast 16 Europeesche zendelingen, 29 gekozen inlandsche afgevaardigden aanwezig. Ter vergadering werd als lid van het kerkbestuur, voor de eerste maal sedert de Broederschap in Suriname arbeid, ook een Creool, de inlandsche geestelijke F. Sprang, gekozen.

* *

In de l.l. gehouden vergadering van den raad van bijstand van het Zendingsgenootschap der Evangel. Broedergem. te Zeist werd met algemeene stemmen het voorstel van het zendingsbestuur ondersteund, den secretaris van het genootschap, den heer H. Bielke, voor een reis van omstreeks zes maanden naar West-Indië af te vaardigen. Het is de bedoeling, dat de heer Bielke niet alleen Suriname, maar ook Curaçao bezoeken zal. Het vertrek is bepaald op 17 Mei.

* *

Bij het vertrek van de „Kortenaar” uit Suriname op 2 Februari werd van den Commandant het volgende telegram ontvangen:

„Namens alle opvarenden van Hr. Ms. Kortenaar zend ik U, dus geheel Suriname hartelijk dank voor de genoten gastvrijheid, de Marine gevoelt zich geheel bij U thuis”.

* *

In „De Telegraaf” van 24 Maart de eerste brief uit Suriname van Prof. Sleeswijk.

Curaçao.

Curaçaosche R.K. Volksbond.

11 Febr. l.l. vierde de „Volksbond” zijn achtste jaarvergadering. Blijkens het jaarverslag telde de bond op 31 Dec. 1928: 899 mannelijke en 1552 vrouwelijke leden, in het geheel 2451.

Mr. B. J. H. M. Ruland.

Mr. Ruland, oud-lid van het hof van Justitie, laatstelijk griffier bij het Kantongerecht in Den Bosch, is bij Kon. besluit benoemd tot lid van de rechtbank in Maastricht.

Het conflict gekomen.

Op voorstel van de commissie voor de verzoekschriften heeft de K. R. besloten, zich met niet minder dan tien vragen tot den gouverneur te wenden ter oorzaak van het geval-D. W. Waar toch ook juristen in den Raad zitten, treft ons daarbij deze wel zeer ondeskundige vraag:

„Zou het Bestuur den Raad kunnen mededeelen de opvatting van de politie omtrent het al dan niet bestaan van een verplichting van den burger om desgevraagd aan een politieagent zijn naam op te geven? En als de politie zich op het standpunt plaatst, dat die verplichting wel bestaat, waarop die meening berust en aan welke straf of maatregelen die burger zich blootstelt bij niet antwoorden?”

Bovenwindsche eilanden.

Naar aanleiding van de klachten uit St. Eustatius heeft de K. R. den Gouverneur verzocht om inlichtingen omtrent het adres en den toestand van het bestuur van de Bovenwindsche Eilanden, in het bijzonder van St. Eustatius, en zoo mogelijk afschrift van de verklaring van de getuigen, genoemd in het adres.

Algemeen Nederlandsch Verbond.

Voor de groep Antillen hield de heer Ir. Suringar drie lezingen: een over Oost-Indië, de tweede over het koninkrijk der Nederlanden, de derde over de zuiderzeewerken.

Uitvoerstatistiek.

Eerst 22 Febr. 1929 gaf de *Cur. Crt.* den staat van uitvoer over het 3de kwartaal. Wij geven enkele cijfers der waarden van de uitgevoerde goederen: alpagatas (Aruba en Bonaire) f 44.697.—;

strooivoeden f 54.543.—; olie (diesel), Curaçao f 715.660.—; gasolie f 4.787.757.—; gasoline f 15.940.677.—; petroleum f 301.346.—; residu f 21.788.034.—; ruwe olie f 20.926.995.—; smeerolie f 3.509.646.—; phosphorzure kalk 1ste kl. f 612.196.—; steenkolen f 180.997.—; zout (Bonaire en St. Martin) f 9.810.—.

Van Curaçao kwam L. 270.544.270 gasoline, van Aruba f 8.100.000.—; voor ruwe olie waren deze cijfers L. 88.056 en f. 1.071.102, voor residu L. 1.082.340 en L. 201.440.

Sterftcijfer.

La Cruz deelt mee, dat in December in Willemstad werden geboren 68 inwoners, terwijl er 79 stierven; 11 werden aangegeven als levenloos geboren.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit de ondertrouw- en trouwboeken der Gereformeerde kerk op Curaçao:

Ondertrouw 7 Dec., trouw 23 Dec. 1787:
Lodewijk van Schagen en Anna Borchet, wede. Daniel Welshuisen, beiden geboren op Curaçao.

Ondertrouw 4 Jan., trouw 20 Jan. 1788:
Peter William Marriner, geboren in New York, en Agnes Theodora van Theijlingen Jones, geboren op Curaçao.

Na een akte van 13 Juny 1788:
„in het jaar 1788 zijn te Aruba door den Pastoor J. Schinck getrouwd Petrus Croes en Anna Maria Mulder. En bij besluit van den E. Kerkeraad van den 7 Juny 1820 in ons Trouwboek geplaatst.

Q. T.

G. B. Bosch v.d.m.”

Uit den Verrren Vreemde.

Vereeniging van Kenya, Oeganda en Tanganyika.

Wanneer men een gekleurde kaart van Afrika voor zich neemt, kan men de Britsche tint volgen over een strook, die in haar geheel zowat de oppervlakte van Europa, zonder Rusland, heeft, en die van de Middellandsche Zee, over Egypte, Soedan, Oeganda, Kenya, Tanganyika, Zanzibar, Nyassaland, Rhodesia en de Zuid-Afrikaansche Unie, doorloopt tot aan Kaap de Goede Hoop. Wij verliezen bij deze vermelding natuurlijk niet uit het oog, dat Egypte een onafhankelijk koninkrijk heet, en dat Soedan niet onvoorwaardelijk Britsch is, en evenmin dat de Z. A. Unie een groote mate van zelfstandigheid en een eigen vlag heeft, maar ook deze landen vervullen nog een rol in de Britsche politieke en economische combinatie-politiek, waarvan hetgeen wij hier verder vermelden een onderdeel is. Die groote strook Oost-Afrika geheel innemen, indien Abessinië er niet als geheel onafhankelijk rijk nog een eigen kleur had en de Italiaansche koloniën Eritrea en Somaliland, benevens Portugeesch Oost-Afrika daar niet anders gekleurde brokken innamen (Somaliland is ook nog voor een deel Britsch). Maar al deze brokken liggen aan de oostzijde naast de strook, die of onder Britsche vlag, of onder Britschen invloed staat, en die zich zoo onafgebroken uitstrekt van de noordkust tot de uiterste zuidkust van Afrika.

Vóór den grooten oorlog lag het gebied van Duitsch Oost-Afrika tusschen de noordelijke en de zuidelijke invloedssferen in. De voormalige Duitse koloniën zijn als mandaatgebieden van den Volkenbond aan overwinnende staten toegewezen, Engeland heeft gezorgd het mandaat over het grootste deel van het voormalige Duitsch O.-A., namelijk Tanganyika, te krijgen. Sedert dien is de doorlopende strook verkregen. De Britsche politici waren daarbij al bedacht op de mogelijkheid van een nauwere vereeniging en samenwerking der daar binnen liggende bestuurscomplexen. Zooals men weet, is een Volkenbondsmandaat volstrekt niet hetzelfde als een kolonie of een protectoraat. De mandataris moet zich beschouwen als een voogd, wiens illusie het behoort te zijn, het mandaatgebied zoo op te voeren en te ontwikkelen dat het te eeniger tijd op eigen beenen kan staan. Die landen, welke beschouwd worden binnen betrekkelijke korten tijd rijp te kunnen zijn voor zoodanige zelfstandigheid en onafhankelijkheid, worden A-gebieden genoemd, die waarvoor dit in verder verschiet ligt worden onder B gerangschikt; tot

deze is Tanganyika gerekend. Maar in beginsel moet het bestemd blijven eens los van den voogd te kunnen staan, en moet de voogd zich zelfs ijveren om dit zoodra mogelijk te kunnen bereiken. Het is meermalen noodig geweest mandatarissen hieraan te herinneren, en het zal, als 't eenmaal zoover gekomen zal zijn, niet gemakkelijk vallen een mandataris, die, met veel inspanning en offers een land en een volk tot ontwikkeling gebracht heeft, te doen besluiten heen te gaan, tenzij de mandataris zich zelf gelukkig prijst van de opdracht ontheven te worden.

Dat de Britsche politici in 1918 reeds bedacht geweest op nauwere vereeniging van de gebieden die in Oost-Midden-Afrika bijeen liggen, is op te maken uit het feit, dat zij bij het opmaken van mandaatsbepalingen voor Tanganyika lieten vallen (art. 10) de bevoegdheid om een „fédératiedouanière et administrative” tot stand te doen komen met de aangrenzende gebieden onder Britsche souvereiniteit. Nadien heeft het Departement van Koloniën voor deze aangelegenheid aandacht ven vragen. Een groot plan voor openbare werkgaat uit van de eenheid der drie gebieden: Kenya, Oeganda, Tanganyika.

Een commissie, onder voorzitterschap van parlementslid Sir Hilton Young, kreeg opdracht om het vraagstuk der nauwere vereeniging plaatse te bestudeeren. Het uitgebrachte rapport een aanbeveling in dien geest. De drie gouvernment gebieden werden naar Londen opgeroepen bespreking van het plan. Het Britsche kabinet er zich nu ook mee vereenigd. De zaak wordt Engeland als beslist en uitgemaakt beschouwd. drie-eenheid zal onder één bestuur komen. oppervlakte bedraagt ongeveer zeven maal die het moederland, het aantal inboorlingen wordt 10 miljoen geschat. Kenya heeft een vrij tal Britsch-Indische Hindoe immigratie. Het totaal Europeanen wordt als 18.000 opgegeven.

Toch is, in weerwil van het vermelde voorhoud, twijfel uitgesproken, of Engeland het heeft Tanganyika zoo geheel te vereenzelvigen zijn koloniën, twijfel of er hier niet verder is gegaan dan met het mandaatbegrip is overeengebrengen. Van Duitsche zijde is hiertegen beden geopperd. De mandaat-commissie van den Volkenbond zal deze vraag onder oogen hebben te neigen. Maar daar de kwestie door Engeland sedert eigenlijk reeds aan de orde gesteld is, zou die daat-commissie eerder iets hebben kunnen om een dergelijke beslissing te voorkomen, zij zich hiertoe geroepen en bevoegd had deeld.

Intusschen komt, naar 't ons voorkomt, de mandaatbedoeling hier toch op een wijze in gedrang, waardoor haar afbreuk wordt gedaan. nieuwe tegenstelling tusschen de begrippen: kolonie en maandaatgebied, wordt weggedoeld.

De door ons aangeezeven doorlopende strook ter lengte van een geheel — en ter breedte van half werelddeel, indachtig, is het te verklaren, de nu gedane stap beschouwd wordt als een loopster van een nog verder uitgestrekte vereeniging van bestuursdeelen. Hiervoor zou dan aan samenvoeging van de nu vereenigde drie gouvernmenten met die van Zanzibar, Nyassaland en Rhodesia gedacht worden.

Een aldus gevormd groot Britsch Midden-Afrika gebied zou dan ten noorden aansluiten aan de invloedssfeer Soedan, Egypte, en ten zuiden aan de dominion der Z.-Afrikaansche Unie, die beide neiging toonen om den band met Londen losser te maken, maar die, juist door die nabuurschap, in die neiging beteugeld zullen kunnen worden.

Britsche protectie-reclame.

In 1926 werd in Engeland gesticht de *Empire Marketing Board*. Het doel is de economische onafhankelijkheid van het Britsche wereldrijk te organiseren, door eenzijdig de afneemgelegenheden van de producten uit het moederland in de overzeesche gebieden onder Britsche vlag uit te brengen, en door, anderzijds, mede te werken om de producten uit de verscheidene deelen van het Rijk de eerste plaats te doen toekennen op Engelsche markten, voor zoover een en ander bereikbaar is door opvoeding in die richting van verbruikers en door stelselmatige organisatie van productie en ruil.

Het terrein van de bemoeienis van deze Board strekt zich uit over onderzoek en studie, praktische en wetenschappelijk, voorlichting en inlichting. regeering steunt financieel, het eerste jaar kreeg instelling reeds een subsidie van 500.000 P.St. volgend jaar was dit op een miljoen gebracht.

De heer Gabriel Fabre heeft de werkzaamheden van deze instelling ter plaatse bestudeerd, en heeft voor Frankrijk, speciaal over de methode der koloniale propaganda in Engeland, een verslag uitgebracht, dat in „Bulletin de l'Agence générale des colonies” is opgenomen.

In de commissie, aan welke in Engeland publiciteit is opgedragen, hebben niet zoozeer koloniale de meerderheid, dan wel groote zakenmannen en bekende specialisten. De genoemde namen

vermelde hoedanigheden, geven inderdaad den indruk dat vooraanstaande figuren uit de zakenwereld zich voor een benoeming in die commissie hebben laten vinden.

publiciteitsmiddelen zijn die, welke vele me-makende zaken toepassen, maar de uit-geschiedt op ruime en groote schaal.

den verbruiker te bereiken wordt b.v. ge-gemaakt van groote, kleurrijke, goed getee-sprekende aanplak-affiches. *John Bull, sons laughters* is 't opschrift van een groote muur-waarp tal van voortbrengselen uit het Rijk uitgestald, terwijl een menigte van koopers er om verdringt. Dan is er een, die den pluk van de in Soedan, van het vlas in Oeganda illus-triet, met de vermelding dat men voor die artike-liet elders behoeft te zoeken. Een omlijsting vakken draagt tot algemeen hoofd: *Burmah and of rich resources*. Tusschen de vakken met vorestellingen van rijstooft, olifanten-ort en havenvertier in, wordt dan nader o.m. eld: *Burmah is the rice granary of the world,* *Burmah the home of teak and other hard*

halve deze, de algemeene aandacht vragende, reclames, van groote afmetingen, zijn klei-propaganda-platen met bijschriften verspreid, ook in de scholen, zoowel in de steden als platte lande, tot onderwerp van bespreking en gemaakt.

Deze Britsche leer van bevoorrechtiging van de productie met uitsluiting van den vreemde, in Britsch-Indië een nog verder gaande toe-ving gevonden, welke aan de voormannen van *Empire Marketing Board* zeker niet welgevallig is. Maar de protectionisten zijn te zeer ver- in hun zelfgenoegzame leer, om uit het Indische geval eenige nuttige leering te

de regering van Br.-Indië heeft het ontwerp be-gemaakt voor de nieuwe regeling der be-zaankopen. Zij wacht met de definitieve stelling op mogelijke beschouwingen t.z., die het ontwerp ten beste kunnen worden gegeven.

het uitzondering van een gedeelte van het mate-riël voor het leger, de marine en den vliegdiens, mede enkele bepaald aan te wijzen artikelen en bijzonderen aard, zullen alle benodigdheden de openbare diensten gekocht moeten worden in Britsch-Indië, en daarbij zal nog de voorwaarde te stellen, dat de levering moet geschieden in Indië en tegen betaling in Indië in roepijen.

wordt dit ontwerp zoo vastgesteld, dan zullen aan zoowel de Engelsche fabrikanten als de de, die in aanmerking wenschen te komen bestellingen van het Br.-Indische gouverne- of die deel willen nemen aan openbare aan-ningen, er voor moeten zorgen een verkoop-oor in Indië zelf te hebben. In dit verband is eening reeds uitgesproken, dat menige groote sche fabrikant en menig handelshuis er toe vergaan in Indië een naamlooze vennootschap richten, die haar zetel in Indië heeft met een kapitaal in roepijen, waarbij het overweging verdienen Hindoes in den Raad van adminis- aan op te nemen.

dit alles ligt, naar het ons voorkomt, geen aan- om met protectie in dezen vorm te gaan

In 1928 zijn bijgekomen:
Aan nieuwe leden 402
Aan leden van elders overgek. 62
464

Dus bedraagt het ledental op 31 Dec. 1928 1289 zijnde een vermeerdering van 345 leden.

Statuten.
Deze ondergingen geen verandering.
Buitengewone Alg. Vergaderingen hadden niet plaats.

Bureau Secretaris.
Bleef gevestigd Jacob Hopstraat 12.
Verificatie-Commissie.

De heeren K. Peereboom en G. W. Erfmann bleven zitting nemen als Commissieleden voor de financieele controle, terwijl de Heer J. E. Bylo bereid bevonden werd de plaats van het aftredende lid, den Heer G. Nijpels, in te nemen. Laatsgenoemde achtte het wenschelijk, waar hij reeds drie jaar achtereen die functie met genoegen had bekleed, een ander ook de gelegenheid te geven van den financieelen toestand der Afdeeling en werkwijze van den penningmeester, een overzicht te krijgen.

Jaarlijksche Alg. Vergadering van de Vereeniging.

Als Afgevaardigde voor de jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging op 23 Juni, gehouden te Arnhem, werd aangewezen Jhr. J. M. M. van Asch van Wijck en Mevrouw C. van Assen-Sol als plaatsvervangende.

Lezingen.
In het afgelopen winterseizoen organiseerde de Afdeeling voor hare leden met introducées wederom verschillende bijeenkomsten.

Uit de volle zalen mogen wij de conclusie trekken, dat ze door onze leden gewaardeerd werden. Op 20 Januari had in „De Twee Steden” een lezing plaats door den Heer Johan Koning over: „Precieuze en Curieuze Vertellingen uit het Zedeleven der Inheemsche Rassen”. Het gesprokene werd door een fraaie collectie 'antaarnplaatjes toegelicht, waarbij spreker veel interessante bijzonderheden vertelde.

Woensdag, 1 Februari, werd de première van het Indische toneelstuk „Randa Bagoes” (De mooie Weduwe) door het Trianon-Theater, onder auspiciën van de Afd. 's-Gravenhage der Ver. „Oost en West” opgevoerd. De voorstelling, welke o.m. werd bijgewoond door Minister Koningsberger en Mevr. Koningsberger, Oud. Gouverneur-Generaal Fock en Mevr. Fock, Generaal Snijders en vele andere hooggeplaatste personen, liep zeer vlot van stapel en had een uithundig succes.

Op 9 Maart hield Ir. E. F. Suringar voor een volle zaal van „De Twee Steden” een voordracht over zijne indrukken van Curaçao. Deze interessante lezing werd door vele lichtbeelden verduidelijkt.

Professor Dr. C. Schröter uit Zürich hield op 7 April in de groote zaal van „De Twee Steden” eene causerie over zijne indrukken van Java, in 1927 opgedaan. Hoewel reeds meermalen lezingen door Nederlanders over Java gehouden zijn, was het toch interessant te vernemen, hoe een buitenlander over ons Indië denkt. Getuige het enthousiasme, waarmee hij zijn voordracht hield en de prachting slaagde gekleurde lichtbeelden, welke werden ver-toond, waren zijne indrukken ongetwijfeld zeer gunstig en behaalde hij dan ook met zijn boeiende redevoering groot succes.

Op 24 April werd in het Theater „De Seinpost” voor leden en genoodigden een Soirée Variée gegeven; het zeer gevarieerde programma vermeldde o.a. Hawaiiian-muziek, Javaansche dansen met gamelan-begeleiding, voordrachten, krontjong- en andere liedjes en tot slot het Indische toneelstuk „Kroonprins”, met medewerking van de Ver. „Eurasia”. Deze avond mag in alle opzichten geslaagd worden genoemd.

Ter viering van het 25-jarig bestaan van de Haagsche Afdeeling werd op 30 October in het Gebouw voor K. en W. een gala-avond georganiseerd, welke door een groot aantal genoodigden, o.w. Minister Koningsberger, Oud-Gouv.-Generaal Fock, Burgemeester Patijn, Oud-Gouverneur Swart met hunne dames en vele andere vooraanstaande personen bezocht was. Een goed verzorgd programma met zang, declamatie en dans, werd afgewerkt, terwijl een orkest-ensemble bij den aanvang met het Wilhelmus inzette en ook den verderen avond met muziek opvroolijkte. In de pauze maakten velen van de gelegenheid gebruik om het Bestuur te complimenteeren; talrijke bloemstukken werden daarbij aangedragen. Het was in één woord een mooie avond. Tevens dient vermeld te worden, dat bij de woorden van waardeering, door den algemeenen Voorzitter, den heer R. Zuyderhoff, bij die gelegenheid uitgesproken, door hem aan den Voorzitter der Afdeeling Den Haag als herinnering een met zilver beslagen voorzittershamer met toepasselijke inscriptie werd overhandigd, hetwelk dezerzijds ten zeerste op prijs werd gesteld.

Op 7 December had zoowel des middags als des avonds in het Trianon-theater eene vertooning plaats van de Tabaksfilm, welwillend afgestaan door het Tabaksbureau te Amsterdam en vervaardigd door den heer Willy Mullens. Deze film geeft een alleszins geslaagd beeld van het bedrijf en vormt een kostbaar document voor de geschiedenis der cultures. Uit de groote opkomst bleek dan ook duidelijk de belangstelling voor Indië.

Behalve het hiergenoemde werd tijdens de Indische Tentoonstelling, welke in den zomer van 1928 te Arnhem werd gehouden, door de Afdeeling voor hare leden enkele goedkope ééndaagsche reises daarheen georganiseerd, waarvan een vrij druk gebruik gemaakt werd. Als blijk van waardeering voor het initiatief en doorzettingsvermogen van den heer Mr. Huges, den Voorzitter der Afd. Arnhem, door wiens bemiddeling de Indische Tentoonstelling tot stand gekomen is, werd hem bij de sluiting der I.T.A. door den Voorzitter der Afdeeling Den Haag als een vriendschappelijk aandenken van de leden onzer Vereeniging in Nederland, de I.T.A.-medaille in goud overhandigd.

Uit het bovenstaande valt te constateeren, dat de Afdeeling in het afgelopen jaar van opgewekt leven blijk gaf. Niettegenstaande met verblijding valt op te merken, dat het ledental sterk is toegenomen, blijft uitbreiding gewenscht, vooral voor een stad als Den Haag met zoovele Oud-Indisch-gasten, die feitelijk allen lid behooren te zijn, daar de Vereeniging toch ten doel heeft de banden tusschen Oost en West te behouden en te versterken en buiten politieke of godsdienstige aangelegenheden staat. Alleen dan zal onze Vereeniging, gedragen door den steun van velen, zich de plaats in onze stad veroveren, die met haar doel en werken in overeenstemming is. Wij wenschen hierop onze leden nog eens speciaal opmerkzaam te maken voor het werven van leden in hun vriendenkring.

Dank wordt gebracht aan allen, die in het afgelopen jaar, een ieder naar vermogen, hebben bijgedragen tot het welslagen van alles, wat tot stand gekomen is. Ook dank aan de vele leden, die hun contributie verhoogden en daarmede op peil brachten. Wij hopen, dat geleidelijk meerderen, die nog van de oprichting af bij ons als lid op lage contributie staan ingeschreven, zoo mogelijk, dit goede voorbeeld zullen volgen.

Dat de Afdeeling Den Haag van de schoone Vereeniging „Oost en West” steeds in bloei moge toenemen!

's-Gravenhage, 1 Januari 1929.
De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

DE BUREAUX VAN DE VEREENIGING ZIJN VAN 29 MAART TOT 2 APRIL GESLOTEN

Van het Informatie-Bureau.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN SURINAME EN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

- 19. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname: 1 hoofdonderwijzer.
- 20. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: 4 hoofdonderwijzers.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 7de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

- Mej. J. H. Allan, Adm. ambt. bij den dienst van den Mijnbouw, p.a. Ned. Handel-Mij., 's-Gravenhage.
- W. Boissevain, Controleur bij den Pandhuisdienst, Godiwill, boven Thun (Zw.), Pension „Blümlisalp”.
- F. C. van Lier, Insp. Gen. Thes. bij het Dept. van Fin., Okeghemstraat 5, Amsterdam.
- W. Gijzen, Wd. gewestelijk secretaris, Koninginnelaan 61, Voorburg.
- J. Versluis, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., Nieuwstraat, Bodegraven.

RADIO BRAAT

TELEFUNKEN-SERVICE-STATION 5737

LAAN COPES VAN CATTENBURCH 88

DEN HAAG :: TELEFOON 17072

Jaarverslagen der Afdeelingen

Afdeeling 's-Gravenhage.

VERSLAG OVER HET JAAR 1928.

Bestuur.
Voor het jaar 1928 waren aan de beurt van afge- Dr. H. D. Benjamins, Jhr. Mr. J. M. M. van van Wijck en J. C. Baudoin; de laatste als penningmeester. Allen werden met algemeene stemmen in de Jaarlijksche Algemeene Ver-gadering van 25 Febr. 1928 herkozen. In het be-nam kwam dus geen verandering en is thans sa-gesteld uit:
van Peski, Voorzitter.
A. Bakhuis, Onder-Voorzitter.
C. Baudoin, Secretaris-Penningmeester.
H. D. Benjamins,
de Bordes,
Mr. J. M. M. van Asch van Wijck,
Mevrouw G. T. J. van Aalst-Koopman,
Mevrouw E. van Assen-Sol.

31 December 1927 bedroeg het ledental	953
1928 zijn afgevallen aan leden:	
wegens bedanken	49
overlijden	16
vertrek naar elders	54
	119
1 Januari 1928 bedroeg het ledental op 1 Jan. 1928 bedroeg	834

*****
Hotel-Restaurant VELSERBEEK
VELSEN, TELEFOON No. 504
 562.
RUSTIG VERBLIJF :: PRIMA KEUKEN
Aanbevolen Adres voor „Oost en West”
 *****

- STEMMEN:** Abonnementen voor 12, 6, 4 en 3 maal per jaar. Uw instrument wordt door ons goed en regelmatig op tijd gestemd.
- REPARATIE:** Vraagt ons advies, indien Uw instrument niet meer in alle opzichten voldoet. Wij garandeeren ons reparatiewerk. Goede materialen, geschoolde vaklui, zorgvuldige behandeling.
- VERHUREN:** Instrumenten beschikbaar, zowel voor langen als korten tijd.
- INRUILEN:** Wendt U tot G. & S., wanneer Gij Uw oude piano, vleugel of orgel wilt inruilen tegen een beter. 5705
- VERKOOP:** Wij hebben natuurlijk dure en goedkope instrumenten voorradig, maar onze prijzen zijn, in verhouding tot kwaliteit, zeer laag gesteld.

Bezichtig onze nieuwe magazijnen aan de Laan van Meerdervoort 100 en laat U verschillende instrumenten voorspelen

GOOSEN & SWAGERMAN

Laan van Meerdervoort 100—100 a - Tel. 37867
 Boekhorststraat 149 - Tel. 13051

DEN HAAG
PIANO'S - VLEUGELS - ORGELS

C. VERSLUYS Jr.
 BOEKHANDEL OP ELK GEBIED
 KANTOORARTIKELEN
 LEESPORTEFEUILLE
 MUZIEKHANDEL
 HET GESCHIKTSTE ADRES VOOR
 INDISCHE VERLOFGANGERS VOOR
REISLECTUUR
 HEERENSTR. 5 - RIJSWIJK
 TELEFOON No. 18798
 5716

TUINAANLEG en ONDERHOUD
 LEVERING VAN ALLE SOORTEN PLANTEN
 Vraagt zonder eenige verplichting prijsopgaaf
J. VAN DER HORST
 Hazelaarstraat 61 - Den Haag - Tel. 37206
 Aanbevolen door vele Indische families

Maison „Nelly” - Scheveningen
 Neptunusstraat 146 (bij Parklaan) - Tel. 52747
DAMES KAPSALON
 5698
 GROOTE SORTERING IN DIVERSE PARFUMS

- Mej. J. C. L. Bruning, Verpl. 1e kl. bij de Volksgezondheid, Tidemanstraat 44, Rotterdam.
- W. van Hoboken, Gezaghebber bij de Gouv. Marine, Budapest III, Timár-utca, 15, III, 1.
- Ph. H. te Winkel, Ir. 2e kl. Waterstaat en 's Lands B.O.W., Gr. Hertoginnelaan 107, 's-Gravenhage.
- A. J. J. Bloem, Ambt. ter besch. v. d. dir. van Justitie, De Vliegerstraat 57a, Rotterdam.
- W. Chr. Henkes, Baas-ernstvuurwerker bij het Mar.-Etablissement, Vermeerlaan 58, Hilversum.
- Mevr. M. Hameleers, geb. Jansen, Hoofdverpl. bij den dienst der Volksgezondheid, Prinsesseweg 38a, Groningen.
- L. de Graaf, Ondercommissaris van Politie, Statenvolwerk 34, Haarlem.
- F. Chr. Lutter, Ondercommissaris van Politie, Holl.-Ind. Restaurant, Balistraat, Den Haag.
- A. R. G. E. Verstift, 1e commies-agent der Weeskamer Batavia, Holl.-Ind. Restaurant, Balistraat, Den Haag.
- P. A. H. Janssen, Contr. v. d. Belastingen te Makassar, p.a. Ned. Handel-Mij., 's-Gravenhage.
- H. van Scheijen, wd. Gezaghebber bij de Gouv.-Marine, Sarphatipark 98 hs., Amsterdam.
- P. J. Kramer, wd. 1e officier bij de Gouv.-Marine, 2e Sweelinckstraat 206, 's-Gravenhage.
- W. Beverwijk, Hoofdonderzoeker 1e kl. bij de Alg. Politie, Kerklaan 94, Groningen.
- MET PENSIOEN:**
 F. H. Hornung, Onderzochter 1e kl. bij de S.S. op Java, Iepalaan 126, 's-Gravenhage.

DIENSTVERRICHTING „VOORWAARTS”
 Gevestigd: Cantaloupenburg 26a, Den Haag.
 Telef. 16684.

De in hoofde dezer genoemde Dienstverrichting werd in Mei 1923 door een Commissie van oud gegageerde en gepens. Militairen van de Legers in Oost- en West-Indië, opgericht, met medewerking van het Departement van Koloniën, geldelijken steun der Koninklijke Familie, enkele Ind. Cultuur-

Maatschappijen en oud-Ind. Civiele en Militaire Autoriteiten.

Het doel en streven is, om den oud-Ind. Militairen door werkschaffing bij deze dienstverrichting, een maatschappelijke leven eenigszins dragelijk te maken, daar hun gagement (pensioen) niet toereikend is, om in het allernoodzakelijkst levensonderhoud van hen en hunne gezinnen te kunnen voorzien.

Aangezien het tegenwoordig in gebruik zijnde materiaal dringend behoefte heeft aan vernieuwing, door slijtage enz. en de Dienstverrichting heden geen voldoende winsten heeft opgeleverd, om alle daaraan verbonden kosten te kunnen besteden, roept het Bestuur Uwe welwillende en zeer waardeerde hulp en medewerking in om, door een geldelijke bijdrage, het in staat te stellen de nodige vernieuwing en aanvulling van dit materiaal (handwagens, bakfietsen, enz.) mogelijk te maken.

Desgewenscht kunnen inlichtingen worden ingewonnen bij het Dep. van Koloniën, 8ste Afd. staatsverleening.

Het adres van den Penningmeester is M. W. dergroen, Laan van Eik en Duinen 107, Giro 99208.

MAG. ESCEHA, LAAN V. MEERDERVOORT

Academic Kous
 ELASTISCH - ZONDER GUM
 Speciaal geschikt voor de Tropen
 Tegen spataderen,
 na beenbreuk, v. fraaien beem
DEN HAAG - TELEFOON 311

Mutatiestaat van 20 tot 27 Maart

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
Edmund Wittner, Haarlem, Kleverparkweg 135. f 5.	Secretaris Afd. Haarlem.
Mevr. N. Levenkamp-Planten, Aerdenhout, Mr. Enschedeweg 12. f 5.	
Mevr. C. M. Botje-Swart, Haarlem, Heerenweg 199. f 5.	Penningmeester Afd. Haarlem.
Mevr. J. J. Snouck Hurgronje, Haarlem, Prinsessekade 39. f 5.	
J. Jongkind, Dierenarts, Haarlem, Schotersingel No. 117. f 5.	Eigen aanmelding.
A. J. Timmer, Haarlem, Wouwermanstr. 104. f 5.	
J. P. E. van Ameijde, Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, Bazarstraat 36. f 5	Mejuffrouw H. W. Pilger te Den Haag. Secretaris Afd. Den Haag.
Mevr. E. L. Boissevain-Court, Den Haag, Statenlaan 97. f 5	
R. van Leent, Den Haag, Riouwstraat 31. f 5	den heer H. J. Wolff te Paramaribo.
Sewpersad, Tolk in de Hindostansche taal, Paramaribo, p. a. Immigratie Departement. f 5.	
Tje Mail, Hoofdtolk in de Javaansche en Maleische talen, Paramaribo, p. a. Immigratie Departement. f 5.	Vertegenwoordiger „Oost en West” in Oost-Indië. den heer F. A. Erkelens te Apeldoorn.
G. E. Pinas, Hoofdonderwijzer, Paramaribo, Prinsessegracht 37. f 5.	
E. G. Döbken, Kap. Inf., Medan, Demmeniweg 9. f 6...	Secretaris Afd. Leiden. H. G. C. Canneel, Den Haag,
E. Douwes Dekker, Apeldoorn, van Hassellaan 14. f 5	
De la Fuente, Med. Stud., Leiden, Witte Rozenstraat 44. f 2.50	Jacob Hopstraat 29.
Nieuwe Begunstigers	
Mej. J. T. Jelgersma, Apeldoorn, van Hassellaan.	} Afdeulingsbestuur van Apeldoorn.
A. R. Dijkers, Apeldoorn, Prins Hendrikplein.	
Afschrijvingen	
Ir. C. W. J. Hoyer, Nijmegen, Graafsche weg 232 (overleden).	P. Vonk, Utrecht, Voorstraat 53.
Prof. Dr. H. F. M. Huybers, Nijmegen, St. Annastraat 79 (overleden).	H. F. Koff, Employé Hollandsche Bank voor Indië, Curaçao.
Adresveranderingen	
B. Hulshoff, van: Den Haag, 't Hoenstraat 17, naar: Amsterdam, Vossiusstraat 15. f 6. (Contributie '29 reeds voldaan).	Ir. A. H. Wijmans, Den Haag, van: Van Boetzelaerlaan 13, naar: Palmboomstraat 5.
H. L. Bierman, Oud Majoor tit., Doorn, van: de Geer van Juffaaslaan 33, naar: Nassaulaan 5.	W. G. van de Laar, Onderluitenant N.-I. L., van: Dijklaan 13, naar: Den Haag, Ampèrestraat 47. f 5.
F. L. E. Maurenbrecher, Kapt.-Plaatselijk Adjutant, Utrecht, van: Laan van Minsweerd 11bis, naar: Fr. Halsstraat 2bis.	I. Wagemaker, Gedipl. Gezaghebber 1ste klasse vreden, p.a. Dep. B.B.
F. H. Ramondt, van: Clarens „Villa l'Oasis”, naar: Territet „Villa des Alpes”.	Dr. J. H. N. van der Burg, Leeraar M.O., thans te vreden, Alataslaan 36.
W. J. Cohen Stuart, van: Den Haag, Stephensonstr. 79, terug naar: Nice, Rue Maccarani 12.	L. E. van Hecking Colenbrander, thans Assistent-Resident, Weltevreden, Soerabajaweg 18.
E. L. K. Schmülling, Oud Ass.-Resident, van: Hotel Odak, Ragusa, naar: p.a. W. Niestad, Cornelis Jolstraat 56, Scheveningen (tijdelijk).	W. M. Guldenaar, Insp. P.T.T., van: Makassar, Semarang.
J. J. Ebens, Oud Controleur 1ste kl. b. d. Opiumregie, Wassenaar, van: Narcislaan 28, naar: Tulppweg 12, Deyleroord.	J. C. Borgen, 1ste Luitenant Inf., geplaatst bij het Depot-Bataljon te Gombong.
W. J. W. Schellekens, Rijswijk (Z.-H.), van: Frederiklaan 23, naar: Haagweg 194.	H. Timmer, Administrateur onderng. „Soeka-Radjong-Balei (S.O.K.)
J. Lotys, Den Haag, van: Van Slingelandtstr. 22b, naar: Kwartellaan 42.	W. E. Hompe, Adj. Referendaris b. d. Arbeidsinspectie, van: Den Haag, Elsstraat 35, naar: Weltevreden Soendaweg 5.
H. E. van Romondt, Indol. Student, Den Haag, van: Reinkenstraat 82, naar: Spreeuwenlaan 13.	Jhr. E. B. J. Elias, van: Hoek van Holland, naar: Den Haag, van Merlenstraat 87. f 5.
J. M. Tinga, Den Haag, van: Paulinastr. 41, naar: de Carpentierstraat 37.	F. Briel, Den Haag, van: Anth. Duyckstr. 1, naar: Lumeystraat 70.
Mejuffrouw C. C. de Monchy, van: Arnhem, van Pallandstraat 50 naar: Rotterdam, Westzeedijk 92. f 5.	Mevr. F. W. L. Neeb-Bakhuizen v. d. Brink, Den Haag, van: Danckertsstraat 23 naar: Lubeckstraat 4.
H. Paulides, Amsterdam, van: 1ste Helmersstraat 229 naar: Korte Marnixkade I.	A. J. Blanckenhagen, Den Haag, van: Laan van Meerdervoort 20 naar: Buitenrustweg 2 (Park Zorgvuldigheid)